

ΕΣΤΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑΛΑ
ΑΛΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

1886

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡ. 5 - ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡ. 8

N. A. G.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μαγροπούλη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑΛΑ

ΑΘΗΝΗΣ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον της 'Εστίας': 'Επι της οδού Σκαδίου, αριθ. 32.

1886

ΕΣΤΙΑ.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Συνδρομή ἔτησια: Ἡ Ελλάδα, ἡρ. 12, ἢ ἡ Ελλάδα, ἡρ. 20 — ἂν συνδρομῆ ἀρχονταὶ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. ἑκάστ. ἔτος καὶ ἐνὶ ἔτησιαι. — Γραφεῖον ἂνισθ. Ὅδὸς Σταδίου 82. 1 Ἰουλίου 1886

Ο ΓΟΥΣΤΑΥΟΣ ΕΪΧΤΑΛ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ 1833—1835

Ὁ Gustave d' Eichtal ἀπεβίωσεν ἐν Παρισίαις τὴν 9ην Ἀπριλίου 1886, εἰς ἡλικιανέτων 82. Τὸ ὄνομά του εἶναι γνωστὸν καὶ σεβαστὸν παρ' ἡμῖν ὡς ἀνδρὸς ἑλληνοστοῦ καὶ φιλέλληνος, μέγα λαβόντος μέρος εἰς τὴν σύστασιν τοῦ ἐν Παρισίαις Συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς Ἑλληνομαθείας ἐν Γαλλίᾳ, ὡς συλλαβόντος καὶ ὑποστηρίξαντος, μετὰ τοῦ ἡμετέρου κ. Ρενιέρη, τὴν ἰδέαν τῆς χρήσεως τῆς Ἑλληνικῆς ὡς γλώσσης διανοῦς, — ὡς ἐνθέρμως ἐνδιαφερομένου εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ εὐμενῶς φιλοξενούντος τοὺς ἐν Γαλλίᾳ μεταβαίνοντας Ἑλληνας, ὡς, ἐνὶ λόγῳ, ἐνὸς τῶν πολυτιμωτέρων ἀντιπροσώπων τοῦ ἐν Γαλλίᾳ φιλέλλητισμοῦ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι γνωστὸν ἐξ ἴσου, ὅτι, πρὸ πεντηκονταετίας καὶ ἐπέκεινα, ὁ Ἐχτάλ ἐπισκέφη τὴν Ἑλλάδα καὶ διέμεινεν ἐπὶ δύο ἡμερῶν ἐτη ἐν αὐτῇ, ὅτι τὴν ὑπηρετήσεν ὡς δημόσιος ὑπάλληλος καὶ, ὀλίγου δεῖν, συνέδεσε διὰ παντὸς μετ' αὐτῆς τὴν τύχην καὶ τὴν ὑπαρξίν του.

Τὰ τέκνα τοῦ ἀποβιώσαντος, γνωρίζοντα τὰ πρὸς ἐκεῖνον αἰσθήματα μου σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης καὶ τὴν φιλίαν δι' ἧς ἐπὶ ἔτη πολλὰ με ἐτίμησε, μοι ἐνεπιστεύθησαν τὰς ἐν Ἑλλάδι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν γραφείας ἰδιοχείρους σημειώσεις καὶ ἐπιστολάς του τινὰς περισωθείσας ἔκτοτε. Ἐξ αὐτῶν καταφαίνεται πόθεν κινούμενος ἦλθεν εἰς Ἑλλάδα, τί εἶδε, τί ἐπραξε, καὶ διατί ἀνεχώρησε. Ταῦτα πάντα δὲν ἦσαν προωρισμένα εἰς δημοσίαισιν, ἀλλὰ παρέχουν τοσούτον τὸ ἐνδιαφέρον εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἑλληνας, ὡς πιστὴ εἰ καὶ ἀτελής ἀπεικόνισις τῆς τότε καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος, ὥστε ἐζήτησα καὶ ἔλαβα τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ φέρω αὐτὰ εἰς γνῶσιν τῶν ἡμετέρων. Πιστεύω δὲ ὅτι ὁ ἀναγνωσθῆσιν παρ' ἄλλων μεθ' ἑσῆς ἐγὼ τὰ ἀνέγνωσα περιεργείας. Τὰ πράγματα καὶ τὰ πρόσωπα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀναζῶντι εἰς τὰς ἐντυπώσεις τοῦ νοήμονος Γάλλου, σημειούμενας εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ὑστεροβουλίας, ἢ μεταδιδόμενας εἰλι-

κρινῶς καὶ ἀπροκαλύπτως εἰς ἀπόντας φίλους του. Οἱ γνωρίζαντες τὸν σεβάσιμον γέροντα κατὰ τὰ τελευταῖα τῆς ζωῆς του ἔτη, πλήρη εἰσέτι ζωηρότητος, ἀκμαῖον καὶ δραστήριον τὸν τε νοῦν καὶ τὸ σῶμα, δύνανται νὰ φαντασθῶσιν ὅποιον πῦρ ἐνεφώλευε κατὰ τὴν νεότητά του εἰς τὴν εὐγενῆ καὶ γενναίαν ψυχὴν του. Ἐχρημάτισε μέλος, καὶ μέλος ἐνεργόν, τῆς Σαινσιμωνικῆς ἐταιρείας. Ὅτε αὕτη, μετὰ τὴν δίκην καὶ καταδίκην τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς *Βασιλίου* διελύθη, (τὴν 28ην Αὐγούστου 1832,) πολλοὶ τῶν Σαινσιμωνιστῶν διασπάρησαν εἰς τὰ ξένα. Ὁ Ἐχτάλ ἐπρότιμυσε πάσης ἄλλης χώρας τὴν Ἑλλάδα. Ὁ κρότος τῆς ἐπαναστάσεώς της ἀντήχει εἰσέτι εἰς τὴν Ἑυρώπην. Πᾶσα φιλελεύθερος καρδιά παρηκολούθει μετ' ἐνδιαφέροντος τὰς ὁδοὺς τῆς ἀναγεννήσεώς της. Περιηγηθεὶς ἐπὶ τινὰς μῆνας τὴν Ἰταλίαν μετέβη ἐκεῖθεν εἰς Κέρκυραν.

Ἦτο τριακοντούτης τότε. Ἐγενήθη κατὰ τὸ 1804 ἐν Nancy τῆς Γαλλίας, ἐθα ὁ πατήρ του μετηνάστευσεν ἐκ Μονάχου. Μετὰ τινὰ ἔτη ἡ οἰκογένεια μετέβη εἰς Παρισίους, ἐγκατασταθεῖσα ὀριστικῶς εἰς τὴν πρωτεύουσάν. Ἐνταῦθα ὁ νέος Γουσταῦος ἐβαπτίσθη κατὰ τὸ 13ον ἔτος τῆς ἡλικίας του, μαθητεύων εἰσέτι. Ἀλλὰ δὲν προτίθεμαι νὰ γράψω τὴν βιογραφίαν του. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀνέλαθεν ὁ φίλος μου μαρκήσιος de Quoux de St. Hilaire χάριν τοῦ Συλλόγου τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, οὗτινος ὁ Ἐχτάλ ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρωτίστων θεμελιωτῶν καὶ στήλων. Περιορίζομαι ἐνταῦθα εἰς τὴν μετάφρασιν τῶν ἰδιοχειρῶν σημειώσεων τοῦ ἀποβιώσαντος. Ἴδου αὐταί.

«— Τὴν 22αν Σεπτεμβρίου 1833, 2αν ὥραν τῆς πρωίας, ἀνεχωρήσαμεν ἐκ Νεαπόλεως. Ἐφθάσαμεν εἰς Ὁτράντον τὴν πρωίαν τῆς 25ης.

— Τὴν 30ην Σεπτεμβρίου, 10ην ὥραν τῆς πρωίας, ἀνεχωρήσαμεν ἐξ Ὁτράντου. Ἐφθάσαμεν εἰς Κέρκυραν τὴν 2αν Ὀκτωβρίου, ὥραν 2 μ.μ. Ἐμείναμεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Bella Venezia.

— Τὴν 7ην Ὀκτωβρίου, ὥραν 7ην μ.μ. ἀναχωρήσας ἐκ Κερκύρας ἐπὶ τῆς βραταίρας *Αθηνά* τοῦ πλοιάρχου Ρατσάνου, διὰ Πάτρας. Ὁ ναῦλος 5 κολονάτα δι' ἕκαστον ἐπιβάτην.

— Τὴν 14ην Ὀκτωβρίου ἀναχωροῦμεν ἐκ Πατρῶν διὰ τῆς βραυτοῦρας τοῦ πλοίαρχου Κατσούλη, συμφωνήσαντες ναύλον 10 κολονάτων καὶ ἐν κολονάτων προσέτι ὡς δῶρον, *μ π ο ν α μ ξ ν* (bonamano).

— Τὴν 15ην ἐξημερώθημεν ἔντικρυ τῆς Βοστίτσης, τὸ δ' ἐσπέρας εἰσπράχθημεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Γαλαξειδίου. Τὸ Γαλαξειδίον πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως εἶχε 250 πλοῖα, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ Σουλτάνος κατέστρεψεν 150. Ἔχει ἤδη 90. Ναυπηγούνται 5 μεγάλα βρῖκια.

— Τὴν 16ην ἐκδρομὴ εἰς Καστρί καὶ τὸν Παρνασσόν. Ἀποβιβάζομεθα εἰς Σκάλαν. Συμφωνοῦμεν μὲ τοὺς ἀγωγιάτας πρὸς ἐν τάλληρον τὴν ἡμέραν δι' ἕκαστον ἴππον, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι ἡ ἐκδρομὴ θὰ διαρκέσῃ δύο ἡμέρας. Ἐπιστρέφοντες τὸ ἐσπέρας, ἔχομεν διένεξιν μὲ τοὺς ἀγωγιάτας ζητοῦντας δύο τάλληρα. Ἐμβαίνομεν εἰς τὴν λέμβον, τότε δὲ τὰ δοθέντα χρήματα γίνονται δεκτά. Ὁ πλοίαρχος συνεννοηθεὶς μὲ τοὺς ἀγωγιάτας καθ' ἡμῶν, διατείνεται, ὅτι δὲν ἐπιδίδονται τὰ πρὸς ἀπόπλου ἐγγράφα ἐὰν δὲν πληρώσωμεν τρία τάλληρα περιπέσον. Τὰ ἐγγράφα ταῦτα ἐλάβομεν ὑπόσχεσιν, ὅτι θὰ ἐλθῶσι τὸ μεσονύκτιον, ἀλλ' ὁ πλοίαρχος εἶχε στείλει τοὺς ναύτας του εἰς Γαλαξειδίον, ὅπου ἐπώλησε τὸ φορτίον του, καὶ ἕνεκα τούτου δὲν ἀνεχώρει. Ἐν τούτοις ἐζήτηί νὰ πληρώσωμεν ἀποζημίωσιν διὰ τὴν ἀναβολήν, ὡς προερχομένην ἐξ ἡμῶν. Μὴ δίδοντες ἀκρόασιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις του κατορθοῦμεν ν' ἀποπλεύσωμεν τὸ πρωτὴν 8ην ὥραν.

Εἰς Δελφοὺς εἶδομεν τάρους ἀρχαίους, χώρον ἐπίπεδον, ὅστις φαίνεται ἐμβαδὸν ναοῦ, καὶ εἶδος ἀμφιβεάτρου φυσικοῦ κατὰ τὸ πλεῖστον. Τὸ Κωρύκειον ἄντρον ἢ Σαρανταεὶς εἶναι πολὺ εὐρὺ καὶ ἀξιοπερίεργον. Ἡ κορυφὴ τοῦ Παρνασσοῦ εἶναι ἀπὸ τοῦδε χιονοσκεπής. Ἐκεῖθεν, λέγεται, βλέπει τις δλεκλήρον τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ δὲν εἶχομεν τὸν καιρὸν ν' ἀναβῶμεν ἕως ἐκεῖ.

— (Ἄνευ ἡμερομηνίας.) Εἰς Ναύπλιον εὐρήκα τὴν Ἀντιβασιλείαν, τὸν ἐξαδελφόν μου Γουλιέλμον, καὶ τὸν Roujoux, ὅστις μ' ἐπαρουσίασεν εἰς τὸν Κωλέτην. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ὁ Laujuinais κ' ἐγὼ ἀνεχωρήσαμεν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν Ἀθηνῶν. Ἀλλ' εἰς Αἴγιναν προσεβλήθημεν ὑπὸ δυσεντερίας, ἣτις παρ' ὀλίγον μὲ ἀφῆραξεν τῆς ζωῆς. Ὁ Γουλιέλμος ἦλθεν ἐκ Ναυπλίου νὰ μὲ ἴδῃ. Εὐτυχῶς ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἡ Σχολὴ τῶν Εὐελπίδων, τῆς ὁποίας ὁ ἰατρὸς μὲ ἐφρόντισε. Ἄμα ἀνέλαβα ὀλίγον μετέβην εἰς Ἀθήνας. Ἐκεῖ εὐρομεν τοὺς Hill. Κατόπιν ἐπιστρέψαμεν εἰς Ναύπλιον.

Κατὰ μέσον ὄρον τὸ στρέμμα (ἐν Ἀθήναις) τιμᾶται 200 κολονάτα, ἦτοι φρ. 3.50 ὁ τε-

τραγωνικὸς πήχυς, ἦτοι περὶ τὰ φρ. 4,000 τὸ arpent. Πρὸς οἰκοδομὴν μικρᾶς οἰκίας λιθοκτιστοῦ ἀπαιτεῖται δαπάνη τοὐλάχιστον 5,000 ἕως 6,000 δραχμῶν ἐν τῇ παλαιᾷ πόλει, ὅπου ὑπάρχουν τὰ θεμέλια, εἶναι δὲ πρόχειρον καὶ ἐπιπλέον. Ἡ δαπάνη αὕτη ὑπερβαίνει τὰ μῖσα τῶν πλειοτέρων κατοικιῶν, ὅστινες οἰκοδομοῦν οἰκίας οὐχὶ λιθοκτιστοῦς.

Ὁ κ. Finlay ἐπώλησε γαίαν, περιλαμβανόμενας ἐντὸς τοῦ νέου σχεδίου τῆς πόλεως, πρὸς 50 τάλληρα τὸ στρέμμα. Ὁ κ. Κλειάνης προσφέρει τὰ ἰδικὰ του πρὸς 150 τάλ. Τοὺς εἰς Σπόλια κήπους του ἠγόρασεν ὁ κ. Finlay πρὸς 50 κολονάτα περίπου. Εἰς τὴν πεδιάδα αἱ γαῖαι δὲν δύνανται νὰ ἐκτιμηθῶσιν ἀκριβῶς, ἀλλ' ἔχουν βεβαίως ἀξίαν κατὰ πολὺ μικροτέραν τῶν εἰς τὰ Σπόλια, αἱ ὁποῖαι ποτίζονται ὑπὸ τοῦ Κηρισσοῦ.

Τὰ τρία τῆς Ἑλλάδος δικαστήρια ἰδρύσαντες εἰς Ἄργος, Θήβας καὶ Μεσολόγγιον, ἀσχολοῦνται δὲ μόνον περὶ τὰ ποινικά. Ὡστε, ἐξαιρουμένων τῶν διὰ μικρὰ ποσὰ ὑποθέσεων ὅσαι ἐκρίθησαν ἐκ τῆς δικαιοδοσίας τῶν δημογεροντιῶν, ἀδύνατος ἡ ἀπονομὴ δικαιοσύνης ἐν Ἑλλάδι. Οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν εἶναι κατὰ κράτος πρὸς ἀλλήλους. Ἐὰν ἰδρυθῇ δικαστήριον, θὰ ἐπέλθῃ ἀπειρία δικῶν.

Τὸ τελωνεῖον Πειραιῶς εἰσπράττει περὶ τὰς φρ. 4,000 κατὰ μῆνα, ὡς πληροφοροῦμαι.

Ἐνταῦθα διακόπτονται αἰ ἐν τῷ ἡμερολογίῳ ἐγγράφαί, ἀλλ' ἀναπληροῦσι τὸ κενὸν τὰ ἐπόμενα ἀποσπάσματα ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Βιχτάλ πρὸς τὸν φίλον καὶ συνηλικιώτην του Duvoyrie Σαινσιμωνιστῆς καὶ οὗτος, περιελήφθη εἰς τὴν κατὰ τοῦ Infantin κατηγορίαν καὶ κατεδικάσθη εἰς ἐνός ἐτους φυλάκισιν. Μετέπειτα ἐπιδόθη εἰς τὴν δραματουργίαν καὶ συνέγραψε πρὸς τὰ δράματα καὶ κωμωδίας. Ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1866.

Ἐκ Ναυπλίου, 19 Μαΐου 1834.

«Χθὲς ἐπέρασα τὴν ἡμέραν εἰς Μέλισσαν, χωρίον ἐντὸς στενῆς κοιλάδος, εἰς τριῶν περίπου λευγῶν ἀπόστασιν ἐντεῦθεν, πρὸς τὴν διεθνοῦσιν τῆς Ἐπιδαύρου, ὅπου κατ' ἐξαιρέσιν ἔμειναν ὀλίγα δένδρα, —διότι καθ' ὅλην τὴν Ἀργολίδα ἡ γῆ διαρκούσης τῆς ἐπαναστάσεως, ἐξυρίσθη ὡς διά ξυραφίου. Μόνον εἶδω ὑπὸ τὰ δένδρα τῆς μικρᾶς ταύτης κοιλάδος, παρὰ τὰς ὄχθας βυακίου, εὐρίσκει τις ἄρβυλλον καὶ σκιάν. Ἡμῆν ἐκεῖ μάλ' ἐπέβη Ἑλληνας, τοῦ Πονηροπούλου, καὶ ἐνός Γάλλου τοῦ Roujoux, περὶ τῶν ὁπίων θὰ σοῦ ἀναφέρω

καὶ πάλιν. Ἀποῦ ἐπρογεύθημεν ἐξ ἀρνίου ψητοῦ à la palicare, ἐμείναμεν ἐξηπλωμένοι μέχρι τῆς ἐσπέρας ὑπὸ ἀνθυπνένας πορτοκαλίας καὶ ἄλλας, περικυκλούμενοι ὑπὸ ἀμπέλων, εἰλαῖων καὶ μαριῶν. Ὁ καύσων ἐνταῦθα ἤρχισεν ἀπὸ τὸν Μάϊον μόνον. Ἐνεκα τῶν πέρειξ ὀρέων ἡ ἀνοιξις ἀργί. Μέχρι τέλους Ἀπριλίου ἐκαίομεν ζῦλα πρὸς θερίμανσιν. Ἀλλ' ὅμως εἶδω δὲν ὑπάρχει ἐκτὸς τὸ ὅποιον ἡμεῖς ἐν Γαλλίᾳ λέγομεν ψύχος. Ὁ παγετός εἶναι σπανιώτατον φαινόμενον. Ἀλλ' ἡ ἐκταθὴ τοῦ σώματος αὐξάνει ἐνταῦθα, αἱ δὲ μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας, ὡς ἐκ τῆς διαφορῆς τῶν ἀνέμων τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, ἐπιβάλλουν τὴν ἀνάγκην πολλῆς προφυλάξεως. Ὄττω, λόγου χάριν, πρέπει νὰ φέρη τις ἐνταῦθα, καὶ ἐν καιρῷ θέρους, ἐνδύματα θερμότερα ἢ παρ' ἡμῖν. Οὕτως ἐνδύονται οἱ ἐγχώριοι, πρέπει δὲ νὰ τοὺς μιμώμεθα. Καθ' ὅλον τὸν Μάϊον ἤχομεν καθ' ἕκαστην περὶ τοὺς 20 καὶ ἐπέκεινα βαθμούς Réaumur.

Γράφων πρὸς σέ, γράφω ὅ,τι μοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν, καθὼς θὰ συνωμίλου μετὰ σοῦ ἐπιστρέφω. Αἱ ἰδέαι ἐπισπεύονται καὶ ἀναμιγνύονται ἀνευ πειρᾶς. Συνέζησα μετὰ σοῦ εἰς τὸ παρελθόν ζῶνι τοσοῦτον πολυκύμαντον! Τὸ παρελθὸν ἐκείνο παρήλθε, ἀλλ' ἐκάστη συνάντησις ἡμῶν φέρει ἐγκραχαγαμένην τὴν σφραγιδα του.

Τὸ παρελθόν τοῦτο, εἰς τὸ ὅποιον ἕκαστος ἡμῶν συνεισφέρει τὸ μέρος του, καίτοι ἐντελῶς τὴν σήμερον ἀποσθεσθέν, ὑπῆρξεν ὅμως ἰκανῶς μέγα ὅπως ἐκτείνῃ βίβας τινας εἰς τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς γῆς. Τὸ ἀνεῦρον εἰς Γαῖαν καὶ εἰς Νεάπολιν, τὸ εὔρον ἐν Ἑλλάδι. Τοῦτο δὲ ἦτο καὶ μία τῶν κυριωτέρων ἀφετηριῶν μου εἰς ὅ,τι πρῶτω ἐνταῦθα. Ἐν Ἑλλάδι πρῶτιστος ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἰαλλικικοῦ φιλελληνισμοῦ ὑπῆρξεν ἡ εἰς τῶν δύο μαθητῶν τοῦ Σαινσιμωνίου. Ἐδώκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα χρήματα καὶ ὑγίαν, διότι μετέβαλεν ἐνταῦθα δλοσχερῶς τὴν ἰατρικὴν. Ὁ Bailly ἀφῆκεν ὄνομα ἀγαθὸν ἐν Ἑλλάδι. Χιλιάδες ἀνθρώπων ὀφείλουσιν εἰς αὐτὸν τὴν ζωὴν. Τὸ δὲ παράδοξον, ὅτι πάντες ἐκ συμφώνου ἐνταῦθα ἀναγνωρίζουν τὴν ἀξίαν του. Πολλοὶ τῶν ἀρχαίων φίλων του τὸν προσκαλοῦν νὰ ἐπανέλθῃ, εἶναι δ' εὐδιάθετος νὰ ἐπιστρέψῃ, καὶ εἶμαι ἐκ τῶν προτέρων βέβαιος ὅτι τῷ ἐπιφυλάσσεται ἐν Ἑλλάδι στάδιον κάλλιστον.

Ὁ μαθητῆς καὶ φίλος του Graillard εἶναι τὴν σήμερον ἀρχηγός τοῦ σώματος τῆς χωροφυλακῆς τὸ ὅποιον αὐτός ἐξ ὀλοκλήρου διεπλάσε. Βίβη δὲ τοῦτο ὁ ἐπιτυχέστερος τῶν στρατιωτικῶν ἔργων τῆς Ἑλλάδος (!). Ὁ Graillard διακηρύττει ὅτι τὴν ἐπιτυχίαν του ὀφείλει εἰς τὰς ἀρχαῖς ὀργανισμοῦ, τὰς ὁποίας ἠντιλησεν ἐκ τῆς

(!) Ὁ διαριστὸς τοῦ συναγματάρχου κ. Φρ. Γαλλιάρ, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ σώματος τῆς χωροφυλακῆς, ἀπὸ 24 Μαΐου

Σαινσιμωνικῆς διδασκαλίας. Ἀτυχῶς ὁ Graillard παρεδέχθη ὑπὲρ τὸ δέον πιστῶς τὰς ἰδέας τοῦ διδασκάλου του ὡς πρὸς τὸ περὶ διαίτης σύστημα τοῦ Broussaix, καὶ τὴν μεταφυσικὴν τῆς περὶ ἀνθρώπου ἐπιστήμης, ἀμφότερα ταῦτα ἀντιθέτα εἰς τὴν φύσιν του καὶ συντέμνοντα τὴν ζωὴν του. Ἀληθῶς ὑπέφερε πολλά, ἀλλ' ὅμως καίτοι τεσσαρακοντούτης φαίνεται γεγηρακῶς ὡς ἄνθρωπος ἐξηκοντούτης.

Ἡ διάβασις ἐντεῦθεν τοῦ Goury ἦτο δι' ἐμέ ὡς ἐμφάνισις λαμπροῦ μετεώρου. Πρὸ τεσσάρων ἡδὴ ἐτῶν διῆλθε τὴν Ἰταλίαν, τὴν Σικελίαν, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Αἴγυπτον, ἐπισκέφη τὴν Σύμωρον καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Πανταχοῦ τὸν ἐθαύμασαν καὶ τὸν ἠγάπησαν... Ὁ Goury εἰργάσθη καρποφόρως ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ Παρθενῶνος. Ἀνεῦρε τὰ ἔχνη τῶν κοσμοσυῶν τὸν ναὸν ἀρχαίων ζωγραφιῶν, καὶ προσεθήκεν ἀπόδειξιν πασιφανῆ εἰς τὰς ἡδὴ ὑπαρχούσας περὶ τῆς χρήσεως τῆς ζωγραφικῆς εἰς τὴν ἐξωτερικὴν διακόσμησην τῶν ἀρχαίων μνημείων...

Ἀλλ' ἡ Ἑλλάς δὲν φέρει μόνον τῆς ἐλευσεως τοῦ ἀνδρός τὰ ἔχνη. Καὶ τῆς γυναικὸς τὸ ἔργον ἤρχισεν ἡδὴ τελοῦμενον ἐν αὐτῇ...

Ἰσως εἶδες πρὸς τινῶν μνηῶν εἰς τὰς ἐφημερίδας ἐπιστολὴν περὶ τῆς Ἀμερικανικῆς ἐν Ἀθῆναις σχολῆς, τὴν ὁποίαν ἔστειλε διὰ τοῦ Flachai πρὸς δημοσίωσιν. Ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη περιέχει λεπτομερείας περὶ τῆς ἀξιολόγου ταύτης σχολῆς, ἣτις ἀποτελεῖ, καθόσον γνωρίζω, τὴν μόνην ἐν Ἑλλάδι ἐπιχείρησιν, καθ' ἣν ὑπῆρξε σύμπνοια ἐντελής μεταξὺ τῶν ἐντοπίων καὶ τῶν ξένων, μεταξὺ διδασκόντων καὶ διδασκουμένων. Ὅτε ἡ κυρία Hill μὲ διηγείτο τὴν σειρὰν τῶν ἀγῶνων τῆς πρὸς σύστασιν τῆς σχολῆς τῆς ἐν τῷ μέσῳ τῆς συντετριμμένης πόλεως καὶ τῆς περιαλωγῆς κοινότητος τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ἐνθουσιασμός ἐλάμπυρε τὸ πρόσωπόν της. Μοι ἐφαίνετο ὅτι ἀκούω τὸν Ὁμόλογον, ἀφηγοῦμενον τοὺς πολέμους του. Μετὰ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ἀναχώρησιν μου ἐξηκολούθησα μετ' αὐτῶν ἀλληλογραφίαν...

Ἐσχάτως ἦλθεν εἰς Ναύπλιον διὰ τὰς ἐορτὰς τοῦ Πάσχα τὸ χριστιανικώτατον τοῦτο ζεῦγος, καὶ ἠυδὸκῆσε νὰ στρατοπεδεύσῃ εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ νέου Σαινσιμωνιστοῦ. Πρῶτην ταύτην φορὰν ἐστόλισα τὰ δωμάτια μου πρὸς ὑποδοχὴν γυναικός. (Ἔστω πρὸς γνῶσιν σου ὅτι ἡ κυρία Hill ἔχει ἡλικίαν 32 ἐτῶν, εἶναι μεγαλόσωμος, εὐρωστος, ἀφελῆς τὴν ἐκφρασίαν καὶ σεμνή, ἀλλὰ ζωηρὰ καὶ εὐχάριστος, ἔχει δὲ εἰς τὰ βλέμματα τὸ πῦρ ἐκείνο τὸ ὅποιον ἡ Πίστις μόνη δίδει. Εἶναι ἄτεκνος.) Πρὸς τινῶν ἐβδομάδων ὑπεδέχθη ἐπι-

1833, ἐδημοσιεύθη τὴν 12 Ἰουλίου εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τὸ βασιλικὸν διάταγμα περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς χωροφυλακῆς φέρι χρονολογίαν 20 Μαΐου 1833. Τὸ σῶμα συνεποσούτο ἐν συνῆφ ἑξ ἀνδρῶν καὶ ἀγίωματι κῶν 1059.

σης εις τὸ δωμάτιόν μου τὸν καλλιτέχνην Goury. . . .

Ο κ. και η κ. Hill ἦλθον πρὸ τριῶν ἐτῶν εις Ἑλλάδα, ὑπέκοντες εις αἴσθημα ἐνθουσιασμοῦ αὐθόρμητον, ἀλλ' ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς ἑταιρίας τῶν Χριστιανικῶν ἀποστολῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Ο κ. και η κ. Hill, ὑποστηρίζοντες ὑπὸ τῶν νέων τούτων φίλων, καταγίνονται νὰ ἐπεκταίνωσι τὸν κύκλον τοῦ ιδρύματός των καὶ νὰ προσθέσωσιν εις αὐτὸ οἰκοτροφεῖον καὶ διδασκαλεῖον διὰ γυναῖκας.

(1) Ἐν ἀχρονολογητῶν σημειώσεσι ἀναφέρεται ἐν τῷ ἡμερολογίῳ, ὅτι ἡ Δουθηρανὴ Ἀμερικανικὴ σχολὴ τοῦ King περιέχει 200 μαθητὰς, ἡ Ἐπισκοπικὴ τοῦ κ. Hill 150, καὶ ἡ τῆς κ. Hill 250 κοράσια.

πιχείρημα. Ἀποτελεῶ μέρος τοῦ γραφείου τούτου μετὰ τοῦ Ποηροπούλου καὶ τοῦ Roujoux, περὶ τῶν ὁποίων σοὶ ἔγραφα ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπιστολῆς μου.

Ὁ Ποηροπούλου, πεντηκοντούτης τὴν σήμερον μετῆλθεν ἐπὶ δεκαπενταετίαν τὸ ἐμπόριον μεταξὺ Μεσογείου καὶ Ἀδριατικῆς. Κατὰ τὴν ἐπανίστασιν ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πατρὶδος τοῦ Ἀρκαδίου, πόλεως τῆς Μεσσηνίας, καὶ συνκρούσας σῶμα ἐξ ἀνδρῶν 1,500 συνέληψε μετὰ γάλως εις τὴν κατατρόπωσιν τοῦ Δράκωνος, τὸς ἀπώλεσεν εις τὴν Ἀργολίδα στρατὸν τεσσαράκοντα χιλιάδων.

Ὁ ἕτερος τῶν συναδέλφων μου, ὁ Roujoux, εἶναι ἐξαδελφός τοῦ Goury. . . . οὐδέποτε δὲ εἶδα ἄνθρωπον τῆς ἡλικίας τοῦ τούτου μεμορφωμένον. Ἐνθερμὸς δημοκράτης, ἐπολέμησε μανικῶς εις τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Ἰουλίου (1830.) Τσοῦντι ἦτο ἡ ἐξέσις του, ὥστε ἐπὶ τινὰς μῆνας διέμεινε ὡς ἐξω φρενῶν. Τὸν ἔστειλαν εις Ἑλλάδα ὡς καθηγητὴν ἐντελῶς. Εἶχε διδαχθῆ τὰ ἑλληνικὰ παρὰ τοῦ Κοραῆ, τὸ δίκαιον παρὰ τοῦ Daunou καὶ τοῦ Legraverend.

Τὸ διάταγμα περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ γραφείου ἐξεδόθη ἤδη, τὸ δὲ περὶ τῶν διορισμῶν ὑπογράφεται ἐντός μιᾶς ἢ δύο ἡμερῶν.

Ἄνευ τοῦ Roujoux δὲν ἠθελα ποτὲ ἀναλάβει τὸ ἔργον τοῦτο. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἀπαιτεῖτο ἡ δραστηριότης, τὸ ἀκαταπόνητόν του, ἡ γνώσις ἐν τῇ γλώσσῃ καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου, καὶ σχέσεις του μετὰ προσώπων ἰσχυρῶν. . . .

Τὸ ἔργον εις τὸ ὁποῖον θὰ ἐπιδοθῶ εἶναι κατὰ πάντα τῆς ἀρεσκείας μου, ὑπάρχουν δὲ πλείστα ἐγγήσια ἐπιτυχίας ὅπως κατορθωθῆ τι οὐχὶ μόνον καλόν, ἀλλὰ καὶ νέον. Ἡ Κυβέρνησις ἐμφερίται διαθέσειν ὅλως φιλελευθέρων. Ἐχει ἀποφασίσει νὰ δεχθῶσιν ἐξ Ἑυρώπης πάσας τὰς βιομηχανικὰς βελτιώσεις τὰς δυναμένας ν' ἐκθέσωσι τὴν ἀξίαν τῆς γῆς των, νομίζω δὲ ὅτι εὐχαρίστως θὰ ἴδωσιν ἀποικίας, καὶ μάλιστα ἀποικίας βιομηχανίας, ἐγκαθισταμένας εις τὴν περὶ τὰς ἀποικίας μερὶς ἰκανὴν κατὰ τὴν διανομὴν τῆς ἐθνικῆς γῆς, ἥτις ἀποτελεῖ τὰ 3/4 τῆς χώρας.

Κατὰ ποῖον τρόπον πρέπει νὰ διεξαχθῆ ἡ ἀποικία οὗτος; Πῶς νὰ συνδυασθῶσιν αἱ Ἀγγλικαὶ, Γαλλικαὶ καὶ Γερμανικαὶ ἀποικίαι; Πῶς νὰ ἐκλεχθῶσιν οἱ ἀποικοὶ; Δύναται νὰ γείνη ἐνταῦθα ἐφαρμογὴ τῆς τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ γενομένων δοκιμῶν πρὸς συνεταρισμὸν τῶν ἐργαζομένων; Περὶ τούτου ὑπέβαλα εις τὴν Ἀντιβασιλείαν, ἔγραψα δὲ καὶ πρὸς τὸν ἀδελφόν μου ἐν Παρισίοις, ἰδέας τινὰς. Παρακάλεσα μάλιστα τὸν ἀδελφόν μου νὰ σοὶ τὰς διακονήσῃ. . . .

Τὰ μεγαλεῖτερα προσκόμματα εις τὴν ἐκτέλεσιν τῶν τοιούτων σχεδίων θὰ προέλθωσιν ἐκ τῶν βελτιώσεων τῆς ἐξωτερικῆς ἐνταῦθα πολιτικῆς. Τούτο ὄχι μόνον ἐκ μέρους τῆς Ρωσίας,

ἥτις ἐνεργεῖ ὅτι δυνατόν ὅπως παρεμποδίσῃ τὴν ἐπὶ τὸ κανονικώτερον ἀποκατάστασιν τοῦ τόπου. Καὶ ἡ Ἀγγλία αὐτὴ ἔχει ἐνταῦθα ὡς ἀντιπροσώπων ἄνθρωπον ὅστις διῆλθε τὸν βίον βελτιωγῶν, ἐξακολουθεῖ δὲ καὶ ἐν Ἑλλάδι τὴν τέχνην του. Ἐν Ἰσπανίᾳ ἐξηρέθισε τοὺς φιλελευθέρους καὶ ἔπειτα τοὺς ἐπώλησεν εις τοὺς ἀντιπάλους των. Ἐν Ἰταλίᾳ ἐξηρέθισε τοὺς Καρβονάρους καὶ ἔπειτα τοὺς ἐπώλησεν εις τοὺς Αὐστριακοὺς. Ἐν Ἀμερικῇ ἀπεστάλη παρὰ τῆς Κυβερνήσεώς του εις τὴν ἐν Παναμᾷ σύνοδον διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν συγκρότησιν τῆς, καὶ ἐπέτυχε πληρῆστατα δὲν ἦτο δὲ ἄλλως δύσκολον τοῦτο. Ἐνταῦθα ἀπεστάλη πρὸ 5 ἐτῶν πρὸς ἀνατροφὴν τοῦ Καποδιστριαίου καὶ ἐξετέλεσε θαυμασίως τὴν ἀποστολήν του. Ἀλλ' ἀφοῦ ἐξῆγειρε κατ' αὐτοῦ τὸ Συνταγματικὸν κόμμα, ἠθέλησε μετέπειτα νὰ πωλήσῃ αὐτὸ εις τὸν Αὐγουστίνου, τὸν ἀδελφόν τοῦ Κυβερνήτου. Μετὰ δὲ τὴν ἀφίξιν τῆς Ἀντιβασιλείας, φθονῶν τὴν ὑπὸ τῆς Γαλλίας ἐξασκουμένην ἐν Ἑλλάδι ἐπιρροήν, ἐξεμεταλλεύθη τὴν φιλοδοξίαν καὶ τὴν κενοδοξίαν τοῦ Ἀρμανσπέργου, προέδρου τῆς Ἀντιβασιλείας, τὸν ἐξώθησεν εις βελτιώσεως ὅπως ὑποσκελίσῃ τοὺς συναδέλφους του καὶ μείνῃ αὐτὸς μόνος παντοδύναμος, τούλαχιστον μέχρι τῆς ἐνηλικιότητος τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπέφερον οὕτω τὴν οἰκτρὰν ῥῆξιν ἢ ὅποια ἐξέσπασε μετὰ τὸν κόμητος καὶ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς ἀντιβασιλείας. Οὗτοι, — ἄνθρωποι δραστήριοι, ἔχοντες δὲ καὶ τὴν πλειοψηφίαν, — ἐζήτησαν τὴν ἀνάκλησιν τοῦ Dawkins ἀλλ' ἀπέτυχον μέχρι τούδε, εἴτε διότι τὴν ἐζήτησαν ἀνεπιτηδείως, εἴτε διότι ὁ Dawkins κατάρθρωσε νὰ παραστήσῃ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐπίθεσιν ὡς Ρωσικὴν μηχανορραφίαν, εἴτε, ἐπὶ τέλους, διότι ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις δὲν εἶναι εὐκαρινὴς εις τὴν μετὰ τῆς Γαλλίας συμμαχίαν καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχῃ ἐνταῦθα ἄνθρωπον τῆς σχολῆς τοῦ Wellington καὶ τοῦ Castlereagh.

Καὶ ὅμως ἡ μετὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας ἐντελής σύμφορος εἶναι ὅρος ἀναπόφευκτος πρὸς ἐπιτυχίαν πάσης ἀποκείρας ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως καὶ τῆς εὐθυμίας τῆς Ἑλλάδος, ἐνόσω δὲ ὑπάρχει ὁ Dawkins τοιαύτη σύμφορος δὲν εἶναι δυνατὴ.

Ἐπειδὴ περὶ Ἀγγλίας ὁ λόγος, προσθέτω ὅτι εὐρίσκεται ἐνταῦθα νέος τις Noel, ἀδελφὸς ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἐγνώρισες εις Λονδίνον. Οὗτος ἡγόρασεν εις Ἑυβοίαν ἰδιοκτησίαν. . . .

Τῆ 26ῃ Μαΐου 1834.

Τὴν 21ν τοῦ μηνὸς τούτου ὑπεγράφησαν, φίλτατε, οἱ διορισμοί, χθὲς δὲ, ἑορτὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἔλαβα τὸ δίπλωμά μου. Ἴδου ἐγὼ λοιπὸν μέλος τοῦ Γραφείου τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας

Επιθέμεις πάντοτε οικονομίαν εις τὰ κατ' ἐμέ, ἀλλὰ τούτο δὲν τὸ ἐμάντευες.

Ὁ Κωλέτης, ὁ ὑπουργὸς μου (τῶν Ἐσωτερικῶν), ἐχρημάτισεν ἱατρός τοῦ Ἄλφ' πασᾶ. Ἐλαβε μέρος ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐνεργῶν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, εἰ καὶ ὀλιγώτερον γνωστός τινῶν τῶν ἐνταῦθα μεγαλαύχων. Ἀπὸ τοῦ 1823 εἶναι ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἑθνικοῦ, ἄλλως συνταγματικοῦ, κόμματος καὶ ἐστηρίχθη ἀείποτε εἰς τὴν Γαλλίαν. Ὁ Μαυροκορδάτος, ὁ ἀντίπαλός του, εἶναι ὁ ἡγέτης τῶν Φαναριωτῶν καὶ τῶν Κοτσαμπασίδων τῆς Πελοποννήσου, στήριγμα τοῦ δὲ εἶναι ἡ Ἀγγλία, ἰδίως ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ *Duncker*.

Ὁ Ρουζοῦ κ' ἐγὼ δὲν ἔχομεν σκοπὸν νὰ κοιμηθῶμεν. Ὁ ταχυδρόμος οὗτος φέρει ἀριθμὸν ἱκανὸν ἐπιστολῶν, τὰς ὑποίας ἐγράψαμεν πρὸς φίλους. Εἶμεθα ἀποφασισμένοι νὰ ἐργασθῶμεν μετὰ ζήλου. Εἰς ἄσους φίλους εὖρος εἰδιαθέτους νὰ ἔλθωσι πρὸς ἀποικισμόν, δύνασαι νὰ ὑποσχεθῆς οὐρανὸν ὠραῖον, κυβέρνησιν φιλελευθέραν, δικαιώματα πολιτῶν Ἑλλήνων, πλήρη ἐλευθερίαν θρησκευτικὴν, ἔλλειψιν τέτλων εὐγενείας, νόμους καὶ ἔθιμα ἀξιολόγα, γῆν εὐφρατατάτην, κτλ.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ ἀποικισμὸς θὰ ἀρχίσῃ ἐκ τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Ἡλίδος. Ἡ ὠραιότης τῶν παραλίων, ἡ ἐγγύτης τῶν Τονίων νήσων καὶ τῆς Εὐρώπης, ἡ ἀφθονία δασῶν καὶ ὑδάτων, ἡ εὐφορία τῆς γῆς, αἰτιολογοῦν τὴν τοιαύτην προτίμησιν.

Πρέπει νὰ λάβῃ μέρος ἰσχυρὸν ἡ Γαλλία εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην. Ἡ τροπολογία τοῦ πενήτων Νόμου ἐν Ἀγγλίᾳ θὰ διευκολύνη τὴν ἐκείθεν ἐξοδὸν ἀποίκων, ὑποδοχῆς καὶ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ἐκὼν ἡ Γαλλία δὲν ἀποστείλῃ ἀριθμὸν ἱκανὸν ἀνθρώπων εἰς Πελοπόννησον, τὰ παράλια ταῦτα θὰ γείνωσιν Ἀγγλικὰ καὶ Αὐστριακὰ.

Ὡς πρὸς ἄρους παραχωρήσεως, σκοπεύομεν νὰ παραδεχθῶμεν καὶ πωλήσεις, καὶ πολυτετεῖς ἐνοικιάσεις, καὶ παραχωρήσεις διαρκεῖς ἐπὶ πληρωμῇ ἐτησίου ἀποτίσεως. Ἄμα τελειωθῇ ἡ στατιστικὴ ἐργασία, πρὸς ἐξακριβῶσιν τῆς παρούσης καταστάσεως τῆς ἰδιοκτησίας εἰς τὰς ἐπαρχίας ταύτας, θὰ στείλωμεν ὁδηγίαν εἰς τοὺς προξένους...

Ἀφοῦτο ὁ *Εἰγ'τάλ* ἀνέλαβε τὰ νέα καθήκοντά του, δώσας τὸν συνήθη ἄρκον τῆς ὑπηρεσίας, ἔπαυσε σημειῶν τὰς ἐντυπώσεις του εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του. Σπάνιοι μόνον τινὲς ἐν αὐτῷ καὶ σύντομοι ἐγγράφαι μαρτυροῦν ὅτι δὲν τὸ ἐλησμόνησεν ὀλοσχερῶς. Οὕτω μετὰ τὴν *22αν* Μαΐου, δετε ἀειδημοσιεύθη εἰς τὴν *Ἐφημερίδα* τῆς Κυβερνήσεως ὁ ὀργανισμὸς τοῦ γραφείου τῆς Πολι-

τικῆς Οἰκονομίας, ὃ Ἰούνιος παρέρχεται διὰ τὸς ἄνευ σημειώσεώς τινος. Ἀλλὰ τὴν

— 6/18 Ἰουλίου σημειοῦται ἀναχώρησις διὰ Σπίτσας, ὅπου εὕρισκται ὁ κ. Ἄβελ ἄσθενής.

— τῇ 10/22 Ἰουλίου, Ἐπιστροφή εἰς Ναύπλιον ἐπὶ τοῦ πλοίου ὁ *Λεωνίδας* τοῦ πλοίαρχου Μβ.

— 17/29 Ἰουλίου, Ἐπιτηρίς τῶν τριῶν ἡμερῶν (τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1830) παρὰ τῷ Ρουζοῦκ.

— 19/31 Ἰουλίου. Ἄφιξις τοῦ πλοίου *la Villepente* φέροντος τὴν εἰδήσιν τῆς ἀνακλήσεως τῶν μελῶν τῆς Ἀντιβασιλείας *Maurer* καὶ *Abel* καὶ τοῦ πρέσβους τῆς Βαυαρίας *Gasser*.

— 20/1 Αὐγούστου, Ἄφιξις τοῦ *Cobel* καὶ τοῦ *Kleuge*, κτλ.

Ἄλλ' οὐδεμίαν ἐν τῷ σημειωματαρίῳ πληροφορίαν περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Γραφείου ἢ περὶ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου. Ἐπιτοῦτοις ἀπὸ τὴν 19ην Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 18 Ὀκτωβρίου ε. π. ἐνέσκηψεν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας τρικυρία, τῆς ὁποίας τὴν ἀξιοπεριέργους περιπετείας βλέπομεν εἰς τὰ ἑπιμνηνα ἐγγράφα, ἅτινα ἐν ἀντιγράφῳ διετήρησεν ἡ ἀρχαία τῆς Ἀντιβασιλείας ὑπαλλήλος ἢ ἀντιγραφίσ τις τῶν εἶναι διδασκτικὴ, ὡς ἐνδείξις μικρῆ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἡ Ἑλλάς ἐκυβερνᾶτο τότε. Ἡ ὄνυχος τὸν λείοντα.

(*Ἐπειτα συνέχεια)

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ

Ο ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ ΚΥΝΟΪΑΣ

(Μυθιστόρημα Ἰουλίου Βέρν καὶ Ἀνδρέου Λυρή [Μετάφρ. Α. Π. Κουρτιδίου])

[Συνέχεια. Βλ. σελ. 321]

Ἐκ πάντων λοιπὸν ἀπεδεικνύετο ὅτι ὁ Τούδωρ Βράουν ἦτο ἐν τῇ μυστηριώδει ἐκείνῃ ὑπόθεσιν παράγων ἔχων σημασίαν ὅσην τοῦλάχιστον καὶ αὐτὸς ὁ Πατρίκιος Ὀδόνογαν. Δυνατὸν νὰ ἐγίνωσκεν οὗτος τὸ ἀπόκρυφον ὅπερ μετέβαινον τῶν μακρῶν ὅπως διεκρινήσωσιν. Ἀν τοῦτο εἴχετο ἀληθείας, ἐπρεπε νὰ εὐχαριστηθῶσιν ἀράγε ἢ ν' ἀνασχησῶσι διότι εἶχον αὐτὸν συνεπιβάτην; Ὁ Βρέδεζορδ ἔκλινε πρὸς τὴν δευτέραν γνώμην εὕρισκων ἤκιστα καθησυχαστικὴν τὴν μορφήν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἱατρός, τούναντιον, δυσχυρίζετο ὅτι ὁ Τούδωρ Βράουν δυνατὸν νὰ ἠπατήθη καλῶς τὴν πίστιν βεβαίως τὸν θάνατον τοῦ Ὀδόνογαν καὶ ὅτι πιθανὸν ὑπὸ τὸ παράδοξον ἐκεῖνο κωτερικὸν νὰ κρύπηται τιμὴν χαρακτῆρα.

— Ἄν εἰζεύρη τίποτε, ἔλεγεν, ὡς ἐλπίζομεν ὅτι θὰ κατορθώσωμεν νὰ τὸ μάθωμεν ἐν τῇ οικιότητι, ἢ ὅποια κατ' ἀνάγκην γενεᾶς κατὰ τὴν διάρκειαν μακροῦ πλοῦ. Ἐν τοιαύτῃ

περιπτώσει εἶνε εὐτύχημα ὅτι τὸν ἔχομεν μαζί μας. Ὅπως δὴποτε, τότε θὰ ἴδωμεν τί τὸν θέλει τὸν Ὀδόνογαν, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι θὰ κατορθώσωμεν ν' ἀνεύρωμεν τὸν Ἰρλανδόν.

Ὁ Ἐρικ δὲν ἐτόλμα νὰ ἐκφράσῃ τὸ αἰσθημα, ὅπερ ἡ θέα τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνον ἤγειρεν ἐν αὐτῷ. Ἦτο ἀνώτερον τι ἀντιπαθείας, ἦτο μῖσος, ὅρμητός τις ἐπιθυμίας νὰ ὁρμήσῃ ἐπ' αὐτὸν καὶ τὴν ἐκπευδονήσῃ εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀκαταμάχητος πεποιθήσις κατέλαβε τὸν νέον ὅτι τὸ αἶμα ἐκεῖνο ἐπέδρασεν ἐπὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ βίου αὐτοῦ. Ἀλλὰ θὰ ἤρρυθξεν ἂν διέπραττε πένεκα τῆς τοιαύτης προκαταλήψεως ἢ καὶ ἂν ἐξέφραζεν αὐτὴν μόνον. Ἡρκέσθη λοιπὸν νὰ ἰσπῆ ὅτι, τὸ καθ' ἑαυτὸν, δὲν θὰ ἐδέχετο τὸν Τούδωρ Βράουν ὡς ἐπιβάτην, ἂν ἤρωτάτο.

Πῶς ἐπρεπε νὰ προσενοχθῶσιν αὐτῷ; Καὶ ἐπὶ τούτῳ αἱ γνώμαι ἦσαν διεδιγασμένοι. Ὁ ἱατρός ἔλεγεν ὅτι συνετὸν ἦτο νὰ δείξωσιν ἀδρότητα ἴστω καὶ κατ' ἐπίφασιν εἰς τὸν Τούδωρ Βράουν ὅπως πείσωσιν αὐτὸν νὰ δεμλήσῃ. Ὁ Βρέδεζορδ ὡς καὶ ὁ Ἐρικ ἠσθάνοντο σφοδρᾶν ἀντιπαθείαν πρὸς τὴν κωμωδίαν ταύτην, ἄλλως δὲ ἦσαν βέβαιοι ὅτι οὐδ' αὐτὸς ὁ Σβαρευγκρόνα θὰ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν ν' ἀφήσωσιν εἰς τὸν Τούδωρ Βράουν καὶ εἰς τὰς περιστάσεις τὴν προτίμησιν νὰ χαράξωσιν αὐτοῖς τὴν τηρητέαν διαγωγὴν.

Ἡ προσδοκία δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Ἦν μισητρίαν ἀκριβῶς ὁ κῆδων ἤχησε καλῶν εἰς τὸ γέμμα. Ὁ Βρέδεζορδ καὶ ὁ ἱατρός μετέβησαν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ πλοίαρχου. Εὐρὸν δὲ καθήμενον ἤδη τὸν Τούδωρ Βράουν, φέροντα τὸν πλοῦν ἐπὶ κεφαλῆς ὡς πάντοτε, καὶ οὐδὲ τὴν ἐλαγίστην δεικνύοντα πρόθεσιν ὅπως συνάψῃ συνμιλλαν πρὸς τοὺς παρακαθημένους. Ἀληθῶς ὁ ἀνθρώπος οὗτος τηλικαύτην εἶχε σκαιότητα ὡς τε ἀπόπεικε καὶ αὐτὴν τὴν ἀγανάκτησιν. Ἐφραίνετο ἀγνοῶν καὶ τὰ ἀπλοῦστατα τῆς συμπεριφορᾶς στοιχεῖα, ἐλάμβανε πρῶτος ἐκ τῶν ἐδεσμάτων, ἐκλέγων τὰ καλλίτερα τεμάχια, τρώγων καὶ πίπων ὡς λάμα. Δις ἢ τρίς ὁ κυβερνήτης καὶ ὁ Σβαρευγκρόνα ἀπέτειναν αὐτῷ τὸν λόγον ἄλλ' οὐδ' ἀπαντήσεως ἤξιωσεν αὐτοὺς, διὰ νευμάτων μόνον ἀποκριθεὶς.

Ἐν τούτοις, περὶ τὸ τέλος τοῦ γεύματος, ἐν ᾧ ἐκαθάριζε τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ διὰ πελωρίας ὀδοντογλυφίδος, ἐξαπλωθεὶς ἐπὶ τῆς ἄβρας εἶπεν εἰς τὸν κυβερνήτην Μαροσίαν:

— Ποίαν ἡμέραν θὰ εἶμεθα εἰς τὸ Γιβραλτάρ; — Εἰς τὰς 19 ἢ 20 νοριζῶ, ἀπήντησεν ὁ πλοίαρχος.

Ὁ Τούδωρ Βράουν ἐξήγαγε σημειωματάριον ἐκ τοῦ θυλακίου του καὶ συνεβουλεύθη τὸ ἐν αὐτῷ ἡμερολόγιον.

— Τότε εἰς τὰς 22 θὰ εἶμεθα εἰς τὴν Μάλταν, εἰς τὰς 25 εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς εἰς τὸ Ἄδεν, ἐξηκολούθησεν ὡς μονολογῶν.

Ἐγερθεὶς δὲ ἀνήλθεν εἰς τὸ κατὰστρωμα καὶ ἤρξατο πάλιν διασκελίζων τὸ ἐπίστεγον.

— Ὡραῖον συνοδοιπόρον μᾶς ἐφάρτωσεν ἡ ἐπιτροπή! εἶπεν ὁ Μαροσίαν.

Ὁ Βρέδεζορδ ἐμέλλε νὰ τῷ ἀπαντήσῃ, ὅτε φοβερὸς θόρυβος ἠμπόδισεν αὐτόν. Κραυγαὶ ἠκούσθησαν, ὕλακκαί, φωναὶ συγκεχυμέναι. Πάντες ἠγέρθησαν καὶ ἐδραμον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος.

Τὴν ταραχὴν ἐκείνην εἶχε προκαλέσῃ ὁ Κάλας, ὁ γροιλανδικὸς κύων τοῦ Ἐρσεβον. Ὡς φαίνεται ἡ φυσιογνωμία τοῦ Τούδωρ Βράουν δὲν ἐνέπνευεν αὐτῷ ἐμπιστοσύνην, διότι ἀφ' οὗ ἐδήλωσε πρὸς αὐτὸν τὰς ἐχθρικὰς του διαθέσεις δι' ὑποκόφων γρουσμῶν ἰδῶν αὐτὸν ἐγγύθεν διερχόμενον ἐφώρμησε τέλος κατ' αὐτοῦ. Ὁ Τούδωρ Βράουν ἐξέβαλεν ἀμέσως βεβόληρον ἐκ τοῦ θυλακίου του ἑτοιμασθεὶς νὰ πυροβολήσῃ, ὅτε ὁ Ὄθων ἐγκαίρως προσδραμών, τὸν μὲν Βράουν ἀπεκάλυσε, τὸν δὲ κύων ἀπέπεμψεν εἰς τὸ οἶκίον του. Σφοδρὰ φιλονικία συνήρθη τότε. Ὁ Τούδωρ Βράουν πελιδνὸς ἐξ ὀργῆς ἐπέμενε νὰ φονεύσῃ τὸν κύων. Ἄλλ' ὁ Ἐρσεβον προσελθὼν διεμαρτυρήθη ἐντόπως κατὰ τῆς προθέσεως ταύτης. Ὁ πλοίαρχος ἐπιφανεὶς τὴν κρίσιν ἐκείνην στιγμὴν παρεκάλεσε τὸν Τούδωρ Βράουν νὰ θέσῃ τὸ βεβόληρον εἰς τὴν θήκην του, διέταξε δὲ ὅπως ὁ κύων φυλάττηται τοῦ λοιποῦ ἀλυσσόμενος.

Τούτο μόνον τὸ γελοῖον ἐπεισόδιον συνέβη τὰς πρώτας τοῦ πλοῦ ἡμέρας. Πάντες εἰθέθησαν μετ' ὀλίγον εἰς τὴν σιγὴν καὶ τὴν παράδοξον συμπεριφορὰν τοῦ Τούδωρ Βράουν. Ἐν τῇ τράπεζῃ τοῦ πλοίαρχου ἐν τέλει οὐδ' ἐφρόντιζον πλέον περὶ αὐτοῦ ὡσεὶ μὴ ἦτο παρών. Ἐκαστος ἐπέζητησεν ἀσχολίας ἢ διασκεδάσεις κατὰ τὰς ἰδίας ἐξεις. Ὁ Μαλάριος, διελθὼν δύο ἡμέρας ἐν τῇ κλίνῃ, ἐγευματίσεν τὴν τρίτην, μετ' ὀλίγον δὲ ἠδυνήθη νὰ παῖξῃ ἐπὶ ἄβρας τινὰς οὐδὲ μετὰ τοῦ ἱατροῦ καὶ τοῦ Βρέδεζορδ. Ὁ Ἐρικ μεγάλως ἀσχολούμενος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἰδαπάνια εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τὰς ὑπολειπομένας αὐτῷ στιγμᾶς. Ὁ πλοῦς τῆς Ἀλάσκας ἐξηκολούθει κανονικῶς.

Τὴν 11 διήλθον τὴν νῆσον Ὀλανδ, τὴν 12 διέβησαν τὸ Σούνδειον, τὴν 13 ἀφίκοντο εἰς τὸν Σκαγεράκη, τὴν 14 εἰς τὴν Ἐλιγολάνδην, τὴν 15 εἰς τὸ Στενὸν τοῦ Καλαὶ καὶ τὴν 16 παρέκαμψαν τὸ ἀκρωτήριον τῆς Χάγης.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐπομένης νυκτὸς ὁ Ἐρικ ἐκοιμήτο ἐν τῷ θαλαμίσκῳ του ὅτε ἀφωπνίσθη ὑπὸ μεγάλῃς πιγῆς ἀίσθανθεὶς ὅτι δὲν ἠκούετο ὁ κρότος τῆς κινουμένης μηχανῆς. Δὲν ἐπρεπε ν' ἀνησυχῇ, διότι ἐπὶ τῆς τετραωρίας ἦτο ὁ Κζέλ-

κιστ, άλλ' εκ περιεργίας ή γέρθη όπως λάθη πλήροφορίας.

Έμαθε τότε εκ τής εκθέσεως του αρχιμηχανικού ότι βλαβέντος του αεροσφαιριου εγένετο ανάγκη να εξαχθή το πυρ Έπλεε δε τώρα το πλοϊον διά των ιστίων υπό ασθενοῦς λιθός (γαρμπή) ώθούμενον.

Η ανάκρισις παρητάθη επί πολυ άλλ' ούδαμώς διηυκρίνησε το αίτιον τής ναυσιφορίας ταύτης. Ο μηχανικός προείπει να προσομοιωθῶσιν εις τόν έγγύτερον λιμένα όπως επιδιορθωθῆ ή μηχανή.

Ο πλοίαρχος Μαρσίλας αυτοπροσώπως εξέτάσας το πρόβλημα παρεδίξατο τήν γνώμην ταύτην. Εύρίσκατο τριάκοντα μιλλια μακράν τής Βρέστης, άπεφάσις λοιπόν να στρέψῃ τήν πρόραν τής Αλάσκας προς τόν μέγαν τούτον γαλλικόν λιμένα.

Η'.

Διευθυνθώμεν νοτιοδυτικῶς!

Τήν επαύριον ή Αλάσκα ήγκυροβόλησεν εν τῷ λιμένι τής Βρέστης. Η έπιβουσα αυτή φορὰ δέν ήτο εύτυχως μεγάλη. Μηχανικός τις άμέσιως προσκληθείς ύπεσκέθηεις τρείς ήμέρας να επισκευάσῃ πᾶσαν βλάβην. Μικρά λοιπόν θα έπήρχετο θραδύτης εις το πλοϊον, αν έμελλεν εν μέρει να χρησιμοποιήσῃ τόν χρόνον τούτου εις προμήθειαν γαιανθράκων άπαλλασσόμενον ούτω τής ανάγκης να σταθμεύσῃ εις Γιβραλτάρ, ως ήτο εν τῷ αρχικῷ του πλοῦ προγραμματι. Μετατιθεμένου εις Μελίτην του δευτέρου σταθμοῦ προέκυπτε κέρδος εικοσιτεσσάρων ώραν έλαττοῦν τήν πραγματικὴν βραδύτητα εις δύο μόνον ήμέρας. Το δρομολόγιον δε τής Αλάσκας ώρίζε δια τ' άπρόοπτα τριάκοντα τουλάχιστον ήμέρας, οὐδ'όλας λοιπόν άνησύγησαν οι έμπλέοντες, άλλ' άπεφάσιαν ως οϊον άπαθέστερον να ύποστῶσι τούτο το άτύχημα.

Μετ' όλιγον έγνώσθη ότι το άτύχημα εκείνο έμελλε να δώσῃ άφορμήν εις φαιδρόν συμπόσιον. Η έλευσις τής Αλάσκας ειχε διαδοθῆ ανά τήν πόλιν, επειδή δε διά των ήφημερίδων ειχεν άγγελθῆ σκοπός τής άποστολής, το έπιτελεϊον του σουηδικου πλοίου ετυχε φιλοφρονεστάτης δεξιώσεως. Ο νομάρχης και ο δήμαρχος τής Βρέστης, ο λιμενάρχης και οι κυβερνήται των ναυλοχούτων πλοίων έπεσκέψαντο έπισήμως τόν πλοίαρχον Μαρσίλαν. Γεύμα και χορός ώργανώθησαν προς τιμήν των τολμηρῶν έξερευνητῶν, οτινες έτελεον προς άνευρεσιν του Νόρδενκιολδ. Ο ιατρός και ο Μαλάριος καίτοι μη άρεσκόμενοι εις θορυβώδεις δημηγύρεις έδέησενά παρακαθῆσασιν εις το ύπερ αυτων γεύμα, εν ώ ο Βρέδζορδ ήτο εν τῷ άληθει αυτού στοιχείω.

Έκ των υπό του νομάρχου κληθέντων συνδαιτυμόνων ήτο και ύψηλός τις γέρων ευγενή και μελαγχολικὴν έχων φυσιογνωμίαν. Βύθως άμέσως ένεποίησεν έντύπωσιν εις τόν Έρικ, οστις

άνέγνω εν τῷ θλιβερῷ πως βλέματι του έναργῆ προς αυτόν συμπάθειαν. Ο γέρων ούτως εκαιετο Δουριώ, ήν δε έπιτίμος γενικός πρόξενος, ενεργόν μέλος τής Γεωγραφικῆς Έταιρίας, λιαν γνωστός δια τās εν Μικρῇ Ασία και Σουδάν περιουσίας αυτού. Ο Έρικ ειχεν άναγνώσῃ τὰ περὶ τούτων έργα του μετ' άκρου ένδιαφέροντος, δι' ο ύπηνίξατο αυτά κολακευτικῶς άμα τῆ άμοιβαία συστάσει. Αλλ' όσον δικαία και ανή ή τριαύτη εκτίμησις δέν εινε συνήθης εις τους περιηγητάς. Δυνατόν, οσακις αι περιπέτειαι αυτων προξενούσι θόρυβον, να ελκύωσι τόν χυδαϊον πῶ πλῆθος θαυμασμων, άλλά σπανιώτερον συμβαίνει να βλέπωσι τὰ έργα αυτων εκτιμώμενα, εν αίθουσαις υπό κριτῶν άριστιων. Η πλήρης σεβασμού λοιπόν εκτίμησις του νέου ύπαρχου συνεχηνσε τόν γηραιόν γεωγράφον και μεθίαμα άνέτειλεν επί των ώρχων του χειλείου.

— Δέν ειμαι άξιος επαίνων δια τās άνακαλύψεις ταύτας, ειπεν άπαντων εις φιλοφρόνησιν του Έρικ περι των έπιτυχῶν άνασκαφῶν, άς πρό όλιγου ειχεν εκτελέσῃ εν τοις πέριξ του Άσουάν. Έπροχώρου εν πρῶς, ως άνθρῳπος ζητῶν να λησμονήσῃ σκληράς οδύνας, και οστις ελίγον φροντίζει περι των άποτελεσμάτων, ικανή κρίνων ότι επιδίδεται εις προσφιλείς αυτῷ εργασίας. Τὰ λοιπά συνεπλήρωσεν ή τύχη...

Ο νομάρχης ιδών τοσοῦτον συμπλιωθέντας τόν Έρικ και τόν Δουριώ έφρόντισε να παρακαθήσῃ αυτούς, ώστε ή συνδιάλεξις των εξηκολούθησε καθ' όλον το γεύμα.

Έν ώ έπινον τόν καφέν προσήλθεν εις τόν ύπαρχον τής Αλάσκας φαλακρός βραχύσωμος γέρων, συσταθείς αυτῷ υπό το όνομα δόκτωρ Κεργκαριδέκ, οστις άνευ προοιμίου τόν ήρώτησε ποία ήτο ή πατρίς του. Έκπλαγείς όλιγον επί τῆ έρωτήσει ο Έρικ απήντησεν ότι ήτο Σουηδός, ή ακριθέστερον Νορβηγός και ότι ή οικογένεια αυτού κατόκει εν τῷ νομῷ του Βέργκιν. Είτα δ' εξήφρασε τήν επιθυμίαν να μάθῃ το αίτιον τής τοιαύτης έρωτήσεως.

— Το αίτιον εινε άπλοῦστατον, απεκριθη ο γέρων. Μίαν ώραν τώρα σας παρατηρῶ από τήν θέσιν μου, εν ώ έτραγον, και σας βεβαίω ότι δέν ειδα άκόμη τόν κελτικόν τύπον τῶσον εύκρινῶς εκδηλωμένον όσον εις σας!... Πρέπει να σας ειπω ότι καταγινομαι πολυ εις κελτικας μελέτας!... Πιστεύσατέ με δε ότι τώρα πρώτην φορὰν μου συμβαίνει να εύρίσκω κελτικόν τύπον εις ένα Σκανδιναυόν! Τούτο θα ειπε πολυτίμος συμβολή εις τήν επιστήμην, ίσως δε πρέπει να κατατάξωμεν και τήν Νορβηγίαν εν ταίς χώραις τās όποιας έπεσκέψθησαν οι πρόγονοι μας Κέλται.

Ο Έρικ έμελλε βεβαίως να εξηγήσῃ εις τόν εκ Βρέστης σοφόν τους λόγους οτινες άνήσαν τήν ύπόθεσιν ταύτην ότι ο δόκτωρ Κερ-

γκαριδέκ άπεστράφη όπως χαιρετήσῃ δέσποινάν τινα εισελθούσαν εις τήν αίθουσαν, ούτω δε ή συνδιάλεξις δέν έχώρησε πέραν του σημείου τούτου. Ο νεαρός ύπαρχος τής Αλάσκας ή άληθινός ήλοσχερός το επεισόδιον τούτο έμῆ τήν επαύριον, καθ' ήν στιγμὴν διέβαινον άδον παρακειμένην τῆ άγορᾷ, ο Σβαρευγαρόνα έλεγεν αυτῷ αϊφνης, βλέπων βοηλάτην τινα εκ Μοριμπιζάν.

— Παιδί μου Έρικ, αν μου έμενεν άκόμη άμφιβολία τις δια τήν κελτικὴν καταγωγήν σου, ή άμφιβολία αὔτη ιδῶ εξηλείφθη!... Κύττα πόσον σου όμοιάζουν. Όλοι αυτοι οι Βρετανοι!... Έχουν το ίδιον μελαγχροινόν χρώμα σου, το όσταῶδες κρανίον, τους καστανοῦς οφθαλμούς, τήν μαύρην κόμην, όλα ως και αυτο το παράστημά σου!... Ας λέγῃ οτι θέλει ο Βρέδζορδ, εγώ σε βεβαίω ότι ειμαι γνήσιος Κέλτης.

Ο Έρικ άφηγηθη τότε τι ειχεν ειπῆ αυτῷ τήν προτεραίαν ο δόκτωρ Κεργκαριδέκ. Ο δε Σβαρευγαρόνα τοσοῦτον ήφρανόθη, ώστε καθ' όλην τήν ήμέραν δέν έλάλει περι άλλου τινός.

Ός οι άλλοι επιβάται τής Αλάσκας και ο Τούδωρ Βράουν ειχε προσκληθῆ υπό του νομάρχου, ειχε δε άποδεχθῆ τήν πρόκλησιν. Οι συμπλέοντες ύπέθεσαν προς στιγμὴν ότι έμελλε να μεταβῆ φορῶν τήν συνήθη αυτου άναβολήν, διότι ούτω ειχεν άποβῆ του πλοίου τήν ώραν του γεύματος. Αλλά βεβαίως λιαν σκληράν θεωρήσας τήν άνάγκην τής εξαγωγῆς του πύλου, καθ' ήν στιγμὴν ακριθῶς ήτοιμάζετο να διαβῆ τήν θύραν του νομαρχείου, έστράφη εις τὰ όπισω. Καθ' όλην δε τήν έσπέραν οὐδεις ειδεν αυτόν.

Ο Έρικ επιστρέψας εις το πλοϊον μετὰ τόν χορόν έμαθε παρα του Έρσεθον ότι ο Τούδωρ Βράουν ειχεν έπανακάμψῃ περι τήν εβδόμην ώραν και ότι έδειπνησε μόνος. Μετ' ο εισούσας εις το διαίτημα του κυβερνήτου όπως συμβουλευθῆ ναυτικόν τινα χάρτην, εξήλθεν αυθις εις τήν πόλιν δια τής εκ του λιμένος κομισάσης αυτον λέμβου.

Αυται ήσαν αι τελευταίαι περι αυτου πληροφορίαι.

Τήν έσπέραν τής επαύριον, μέχρι τής πέμπτης ώρας, ο Τούδωρ Βράουν δέν ειχεν εισίτησῃ. Έν τούτοις δέν ήγνούε ότι ειχε παρατυθῆ ή επισκευή τής μηχανῆς, ότι οι λέβητες ειχον πληρωθῆ και ότι ο άπόπλους τής Αλάσκας δέν έμελλε να βραδύνη. Ο κυβερνήτης ειχε προνοήσῃ ν' αναγγείλῃ τούτο εις πάντας, διέταξε λοιπόν ν' άρθῆ ή άγκυρα.

Το πλοϊον έμελλε να λύσῃ το άπόγειον, ότε ακάτιον ολοταχῶς ελαῦνον εφάνη ερχόμενον εν τής προκυμαίας. Πάντες ενόμισαν ότι εκόμιζε τόν Τούδωρ Βράουν, άλλά μετ' όλιγον έγνώσθη

ότι έφερον έπιστολήν, προς εκπλήξιν πάντων, άπευθυνομένην εις τόν Έρικ.

Ο Έρικ άνοιξας αυτήν ειδεν ότι περιείχε άπλῶς το επισκεπτήριο του Δουριώ, επιτίμου γενικού προξένου, μέλους τής Γεωγραφικῆς εταιρίας, μετὰ των λέξεων τούτων δια μολυβδίδος κεχαραγμένων:

«Καλόν κατευόδιον!... Καλήν επιστροφήν!...»

Η μέριμνα εκείνη του συμπαθοῦς και έγκριτου γέροντος γεωγράφου συνεκίνησε τόν Έρικ, και δάκρυ άνέβλυσεν εις τους οφθαλμούς αυτου. Απολείπων τήν φιλόξενον εκείνην χώραν, ήν μόλις από τριών ήμερῶν ήγνώσκεν, ενόμιζεν ότι άπέλειπε τήν ίδιαν αυτου πατρίδα. Ένέθηκεν εις το σημειωματάριον αυτου το επισκεπτήριο του Δουριώ, δι' έλπίδος έχων ότι ο άποχαιρετισμός εκείνος του γέροντος έμελλε να τῷ προξενήσῃ εύτυχίαν.

Μετὰ δύο λεπτά ή Αλάσκα εξεκίνησε χωρούσα προς το στόμιον του λιμένος. Τήν εκτην ώραν ειχε διακπεύσῃ και ο πρωρεύς ήχητο καλόν κατευόδιον.

Ητο εικοστή τότε Φεβρουαρίου, ο ουρανός ήτο αίθριος, ο δε ήλιος ειχε δύσῃ εις τόν ήριζοντα οστις ήτο διαυγής, ως μετὰ Θερινήν ήμέραν. Αλλ' έπήρχετο ή νύξ, έμελλε δε να ή σκοτεινή, διότι ή σελήνη θ' άνέτελλε τήν δεκάτην ώραν. Ο Έρικ φυλάτταν κατά τήν πρώτην τετραωρίαν, εβιάδιζεν ήσυχως επί του πυρναίου καταστρώματος, τῆ έφαινετο δε ότι μετὰ του Τούδωρ Βράουν ειχε συναπέλθῃ το κακοποιόν πνεῦμα τής άποστολής.

— Έκτός αν του καταίβῃ να μᾶς ένταμώσῃ εις τήν Μελίτην ή εις το Σουέζ! ειπε καθ' έαυτόν!

Ητο δε δυνατόν τούτο, —πιθανόν μάλιστα— αν ο Τούδωρ Βράουν ήθελε ν' άποσύγῃ τήν μακράν περιδρομήν αν έμελλε να εκτελέσῃ ή Αλάσκα όπως μεταβῆ εις Αίγυπτον. Έν ώ το πλοϊον θα περιέπλεε τήν Γαλλίαν και τήν Ισπανίαν, ούτος, αν ήθελεν, ήδύνατο να διαμεινῆ επί εβδομάδα εν Παρισίαις και να προσθάσῃ έπειτα τήν Αλάσκαν δια του ταχυδρομικου των Ινδιαν είτε εν Αλεξανδρείαις είτε εν Σουέζ, ή και εν Άδεν, Κολόμβῃ τής Κεϋλάνης, Σιγκαπόρη ή Γοκονάμα.

Αλλ' επί τέλους τούτο ήτο άπλή πιθανότης. Το πραγματικόν ήτο ότι έλειπε μακράν και τούτο ήρει όπως πάντες γινωσιν εύθυμοι.

Δι' ο το περι τήν εκτην και ήμισίαν δείπνον ήτο πλήρες ζωῆς και φαιδρότητας. Κατὰ το επιδόρπιον προέπιον ύπερ τής επιτυχίας τής άποστολής, ήν εκαστος συνεδύαζε, κατὰ το μελλον ή ήττον εύκρινῶς εν τῷ νῷ αυτου, προς τήν άπουσίαν του Τούδωρ Βράουν. Είτα δε άνήλθον εις το κατάστρωμα όπως καπνίσωσιν εν σιγάρον.

Τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἦτο βαθύ. Μακρὰν, πρὸς βορρᾶν, ἐφαίνοντο φωτοβολοῦντες οἱ φάροι τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Ἁγίου Ματθαίου, τοῦ τῶν Μαύρων Πετρῶν, καὶ τοῦ Οὐισσάν. Πρὸς νότον ὀπίσω αὐτῶν ἐφαίνετο τὸ μέγα ἀκίνητον φῶς τοῦ Βεκτουράζ ἢ τὸ ὑποτρέμον καὶ διαλείπον τοῦ Τεβεννίκ. Τὸ μικρὸν ἀκίνητον φῶς τῆς ἀποκρήνου ἀκτῆς τοῦ Βεκτουράζ, ὅπερ φωτίζει δύο μόνον τομεῖς, ἕνα μὲν 41 μοιρῶν ἕτερον δὲ 30 πρὸς δυσμὰς, εἶχεν ἀγγελθῆ, τοῦθ' ὅπερ ἀπεδείκνυεν ὅτι ἠϋπλόουν. Καὶ πλαγίως δ' ἔτι τῆς Ἀλάσκας, ἀριστερᾶ, ἔλαμπεν ὁ φάρος τῆς νήσου Σέν, ἀκτινοβολῶν, ἀπὸ τέσσαρα δευτερόλεπτα. Μέσος ἄνεμος ὑποπνέων ἐπετάχυνε τὸν δρόμον τοῦ πλοίου, ὅθεν ὀλίγον παρεκλύστο εἰ καὶ ὁ σάλος τῆς θαλάσσης ἦτο οὐχὶ μικρὸς.

Καθ' ἣν στιγμὴν οἱ συνδαιτυμόνες ἀνήρχοντο εἰς τὸ κατάστρωμα ὃ ἐπὶ τῆς ὑψηλοῦς εἶχε περτάσει τὴν ὁρομῆτρησιν.

— Δέκα κόμβους καὶ ἕν τέταρτον, εἶπεν εἰς τὸν κυβερνήτην χωρήσαντα πρὸς αὐτὸν ὅπως ἴδῃ τὸ ἐξαγόμενον αὐτῆς.

— Ὡραῖος δρόμος! εἰς τὸν ὁπαῖον δὲν θὰ ἦτο ἄσχημον νὰ ἐγινόμεθα συνδρομηταὶ διὰ πενήντα ἢ ἑξήντα ἡμέρας, εἶπε γελῶν ὁ ἰατρός.

— Πραγματικῶς, ἀπεκρίθη ὁ κυβερνήτης, ἐν ταιούτῃ περιπτώσει δὲν θὰ εἴχομεν ἀνάγκη νὰ καύσωμεν πολλὰ κάρβουνα διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμόν.

Τοιαῦτα δ' εἶπεν ἀφῆκε τὸν ἰατρὸν καὶ κατήλθε πάλιν εἰς τὸν θάλαμον του. Ἐκεῖ δ' ἐξέλεξεν, ἀπὸ μεγάλης σκευοθήκης ἀνοικτῆς ὑπὸ τὰ βαρόμετρα καὶ τὰ ναυτικὰ ὀρολόγια, χάρτην δὲν ἀνέπτυξεν ἐπὶ τοῦ γραφείου αὐτοῦ, ὑπὸ τὸ ἐντονον φῶς πελωρίας λυχνίας ἀπὸ τοῦ ὀρόφου κρημαμένης. Ὁ χάρτης οὗτος ἦτο τοῦ βρετανικοῦ ναυαρχείου δεικνύων πᾶσαν τὴν θαλασσίαν χώραν ἣν εἶχε τῶς διανύσει ἡ Ἀλάσκα μεταξὺ τῆς 47 καὶ 49ης μοίρας βορείου πλάτους τῆς 4ης καὶ 5ης μοίρας δυτικοῦ μήκους τοῦ Γρηνησιχ. Ὁ χάρτης εἶχεν ἐπιφάνειαν ἐνὸς τετραγωνικοῦ μέτρου περιπόου. Αἱ ἀκταί, αἱ νῆσοι, τὰ ἀκίνητα ἢ περιστροφικὰ τῶν φάρων πυρᾶ, αἱ σύρταις, τὰ βάρη ὡς καὶ αἱ διευθύνσεις ἦσαν λεπτομερῶς σεσημασμένα. Διὰ τοιοῦτου χάρτου καὶ πυξίδος μόνον καὶ παιδίον ἔτι ἠδύνατο ἴσως νὰ κυβερνήσῃ τὸ μέγιστον τῶν πλοίων ἐν τοῖς ἐπικινδύνοις οὐχ ἦτον παραλίσις τοῖς ἐν οἷς πρὸ μικροῦ ἔτι ἐγκριστοῦ ἀξιοματικῶς τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ, ὃ ὑπαρχος Μάζ, ὃ ἐξερευνητὴς τοῦ Νιγηρος ἀπώλετο, αὐτάνδρου ναυαγησῆς τῆς Μαγίσσης, μετ' ἄλλα πλοῖα τὴν αὐτὴν σρόντα τύχην.

Κατὰ τύχην ὁ κυβερνήτης Μαρσίλας οὐδέποτε εἶχε πλεύσῃ τὴν θάλασσαν ἐκείνην. Πράγματι δὲ μόνη ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ προσορμισθῇ εἰς Βρέστην ἤγαγεν αὐτὸν, εἰδ' ἄλλως θὰ διήρχετο

πελάγιος. Μόνον λοιπὸν ἐκ συντόνου μελέτης τοῦ χάρτου ἠδύνατο νὰ πεισθῇ ὅτι ἡ Ἀλάσκα ἠϋπλόσι. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἐφαίνετο ἀπλούστατον. Ἀπολείπων ἀριστερὰ τὸ Ποαντουβάν, τὸ Βεκτουράζ καὶ τὴν νῆσον Σέν, ὅπου κατὰ τὸν θρύλον διέτριβον αἱ ἐννέα Δρυάδες, σχεδὸν πάντοτε κεκαλυμμένην ὑπὸ τῶν ψευδῶν τῶν βρυχωμένων κυμάτων, ἤρκει νὰ πλεύσῃ εὐθὺς πρὸς δυσμὰς ὅπως ἀναστρέψῃ πρὸς νότον ὡς ἀνήγετο εἰς τὸ πέλαγος. Τὸ ἀκίνητον φῶς τοῦ φάρου τῆς νήσου ἐδείκνυεν ευκρινῶς τὴν θέσιν αὐτῆς, κατὰ τὸν χάρτην δὲ, μείον τοῦ τετάρτου τοῦ μιλίου πρὸς δυσμὰς τοῦ φάρου τούτου, ἡ νῆσος ἀπέληγεν ἀποτόμως εἰς ἀπορῶγας βράχους, περιβαλλομένη ὑπὸ ἐλευθέρως θαλάσσης βαθυνομένης ἀμέσως μέχρις ἑκατὸν μέτρων. Τὸ πρὸς καθορισμὸν τῆς διευθύνσεως σημεῖον τοῦτο ἦτο πολύτιμον κατὰ τὴν ζωφειρὰν ἐκείνην νύκτα, ὃ δὲ κυβερνήτης μετὰ λεπτομερῆ ἐξέτασιν τοῦ χάρτου ἀπεφάσισε νὰ προσεγγίσῃ αὐτὸ πλείοτερον ἴσως παρ' ὅσον θὰ ἐπραττεν ἐν πλήρει ἡμέρᾳ, τουτέστι νὰ ἀναπλεύσῃ τρία ἢ τέσσαρα μίλια πρὸς τὸ πέλαγος. Ἀνήλθε λοιπὸν εἰς τὸ κατάστρωμα, ἐπεθέωρῆσε τὴν θάλασσαν καὶ εἶπε εἰς τὸν Ἐρικ νὰ διευθύνῃ τὸ πλοῖον εἰσοσιπέντε μοίρας νοτιοδυτικῶς.

Ἡ διαταγὴ ἐκείνη ἐξέπληξε τὸν νέον ὑπαρχον.

— Νοτιοδυτικῶς, εἶπατε; ἠρώτησε μετὰ σεβασμοῦ νομισῶν ὅτι κακῶς εἶχεν ἀκούσει.

— Εἶπα νοτιοδυτικῶς, ἐπανέλαβε ὀλίγον τι ξηρῶς ὁ κυβερνήτης. Μήπως δὲν σὰς ἀρέσκει ἡ διευθύνσις αὕτη;

— Ἀρ' οὐ μ' ἐρωτᾶτε, κύριε κυβερνήτη, πρέπει νὰ σὰς ἠμολογήσω ὅτι δὲν μοῦ ἀρέσκει, εἶπε πεπαρησιασμένως ὁ Ἐρικ. Ὁμὰ ἐπρωτίμων νὰ πλεύσωμεν ἐπὶ πολὺ ἀκόμη πρὸς δυσμὰς.

— Πρὸς τί;... Διὰ νὰ χάσωμεν ἀνωφελῶς καὶ ἄλλην μίαν νύκτα;

Ὁ τόνος τοῦ κυβερνήτου δὲν ἐπαδέχετο ἀντίρρησην, ὁ Ἐρικ λοιπὸν ἔδωκε τὴν διαταγὴν ἣν εἶχε λάβῃ.

Ἐπὶ τέλους ὁ πλοίαρχος ἦτο πεπειραμένος ναυτικός, καὶ εἰς τὴν γνώμην αὐτοῦ ἠδύνατο πλήρη νὰ ἔχη πεποιθήσιν.

Ὅσον μικρὰ δὲ καὶ ἂν ἦτο ἡ ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεως ἤρκεισε ὅπως μεταβάλλῃ τὸν πλοῦν τοῦ πλοίου. Ἡ Ἀλάσκα ἤρξατο σφοδρῶς παρακλυσιμμένη, εἰς ἑκάστην δὲ περιδίνησιν ἢ πῦρρα ἐβυθίζετο εἰς τὸ ὕδωρ. Πέριξ αὐτῆς ἠκούετο ὑπόκωφός τις παφλασμὸς κυματίων ἐπαφρίζοντων. Τὸ ὁρομῆτρον ἐδείκνυε δεκατέσσαρας κόμβους, ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνεμος κλιθίστατο σφοδρότερος, ὁ Ἐρικ ἔκρινε φρόνιμον νὰ διατάξῃ νὰ δέσῃαι δύο σειρὰς ἰστιῶν.

Ὁ ἰατρός καὶ ὁ Βρέδαξορδ ὑπὸ αἰφνιδίως ναυτίας καταληφθέντες δὲν ἐβράδυναν νὰ κατέλθωσιν εἰς τοὺς θαλαμίσκους αὐτῶν. Ὁ κυβερ-

νήτης, βεδίσας ἐπὶ τινα λεπτὰ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, κατέβη ἐπίσης.

Ἀλλὰ μόλις ἔφθασεν εἰς τὸν θάλαμον τοῦ προσέδραμον ὁ Ἐρικ ἐσπευσμένως.

— Κυβερνήτη, εἶπεν ὁ νέος, ἀκούω πρὸς τ' ἀριστερὰ ὑπόπτους κρότους. Νομίζω κανεὶς ὅτι εἶνε κύματα συντριβόμενα ἐπάνω εἰς βράχους! Ἐπομένως ἀναγκάζομαι νὰ σκεῖμαι ὅτι κατὰ τὴν γνώμην μου πλείοτεν ἐπικινδύον δρόμον.

— Ἐπὶ τέλους, κύριε, αὐτὴ ἡ ἀνησυχία σας εἶνε ἀνυπόφορος! ἀνέκραξεν ὁ κυβερνήτης. Ποῖον κίνδυνον φοβεῖσθε ἀφ' οὗ ἀπέχομεν ἀπὸ τοὺς βράχους τρία μίλια σωστὰ ἂν ὄχι τέσσαρα; Ἀνυποκόμως δὲ διὰ τοῦ δακτύλου ἐδείκνυεν ἐπὶ τοῦ ἀνεπτυγμένου ἐπὶ τοῦ γραφείου αὐτοῦ χάρτου τὴν νῆσον Σέν, ἣτις ἠνωρθότο ὡς φρουρὸς εἰς τὸ ἔσχατον ἄκρον τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Βρετάνης.

Ὁ Ἐρικ παρηκολούθησε διὰ τοῦ βλέμματος τὴν διευθύνσιν τοῦ δακτύλου ἐκείνου εἶδε δ' εὐκρινῶς τῷ ὄντι ὅτι οὐδεὶς κίνδυνος ἐσημειοῦτο ἐν τοῖς πέριξ τῆς νήσου ὑπὸ βαθέων ὕδατων περιβαλλομένης. Τὰ σημεῖα ἐκείνα ἦσαν καθησυχαστικώτατα. Ἀλλ' ἐν τούτοις δὲν ἦτο φρεναπάτη ὁ κρότος ἐκείνος τῶν θραυομένων κυμάτων, ὃν εἶχεν ἀκούσει ἀριστερόθεν, δηλαδὴ ὑπὸ τὸν ἄνεμον καὶ κατ' ἀκολουσίαν ἐκ μικρῆς ἀποστάσεως.

Παράδοξον πρᾶγμα, ὅπερ ὁ Ἐρικ μόλις ἐτόλμα νὰ ἠμολογήσῃ πρὸς ἑαυτὸν, τῷ ἐφαίνετο ὅτι τὸ περίγραμμα τῶν ἀκτῶν, ὅπερ εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ἦτο ὅλως διάφορον τῆς φοβερῆς εἰκόνης ἣν ἡ μνήμη αὐτοῦ εἶχε τηρήσει περὶ τῶν παραλίων τούτων, ὡς εἶδεν αὐτὰ περιγραφόμενα ἐν ταῖς γεωγραφίαις. Ἀλλ' ἦτο δυνατόν ν' ἀντιτάξῃ ἐντύπωσιν φευγαλέαν, ἀόριστον ἀνάμνησιν πρὸς τὸ θετικὸν καὶ ἀκριβὲς γεγονός ὅπερ ἀποτελεῖ χάρτης τοῦ βρετανικοῦ ναυαρχείου! Ὁ Ἐρικ δὲν ἐτόλμησεν. Οἱ χάρται τούτων ἀκριβῶς ἔχουσι τὸν προορισμόν, νὰ προφυλάττωσι τοὺς ναυτιλλομένους τῆς πλάνης τῆς μνήμης αὐτῶν. Χαιρετίσας λοιπὸν τὸν πλοίαρχον ἀνῆλθε πάλιν εἰς τὸ κατάστρωμα.

Ἀλλὰ πρὶν θέσῃ τὸν πόδα ἐπὶ τῆς γεφύρας ἀντήχησε κραυγὴ:

— αὐφαλος δεξιὰ! ἢ ἐπηκολούθησεν ἀμέσως ἕτερα: αὐφαλος ἀριστερὰ!

ἠκούσθη τότε ἐκ τοῦ καταστρώματος συριγμὸς συνοδευθεὶς ὑπὸ σφασμασμοῦ τοῦ πλοίου καὶ σειρᾶς χειρισμῶν ἀλλεπαλλήλως ἐκτελεσθέντων. Ἡ Ἀλάσκα ἐπέσχε τὸν πλοῦν εἰς τὰ ὀπίσω πελινδρομήσασα... Ὁ κυβερνήτης ὤρμησεν εἰς τὴν κλίμακα.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκούσε κρότον ὁμοιάζοντα πρὸς ἐπιτριβὴν ἐλκῆρου ἐπὶ τῆς χιόνος. Αἰφνης τρομερῶς τυναγμὸς κατέρριψεν αὐτὸν ὅ-

πτιον συγκλονήσας τὸ πλοῖον ἀπὸ τῆς τροπίδος μέχρι τοῦ ἄκρου τῶν ἰστιῶν!.. Εἶτα δ' ἐπῆλθε αἰγὴ καὶ ἡ Ἀλάσκα ἔμεινεν ἀκίνητος.

Εἶχε σφηνωθῆ μεταξὺ δύο ὑφάλων.

Ὁ κυβερνήτης Μαρσίλας καθημαγμένος τὴν κεφαλὴν ἐκ τῆς πτώσεως ἀνηγέρθη ὅπως ἀνέβη εἰς τὸ κατάστρωμα. ἀπερίγραπτος σύγχυσις ἐπεκράτει ἐπ' αὐτοῦ. Περιδεῖς οἱ ναῦται εἰσώρμων εἰς τὰς ἀκάτους. Τὰ κύματα συνερρήγγοντο μανιωδῶς κατὰ τοῦ νέου τούτου σκοπέλου ὃν ἀντέτασσε κατ' αὐτῶν τὸ ναυαγήσαν πλοῖον. Οἱ δύο φωτοβόλοι ὀφθαλμοὶ τῆς νήσου Σέν ἀμειλίκιως ἐπὶ τὴν Ἀλάσκαν ἀτενίζοντες ἐφαίνοντο μωφομένοι αὐτὴν ὅτι ἐπέπεσε εἰς τὸν κίνδυνον ὃν οὕτοι καθῆκον εἶχον! ἀναγγέλλωσιν εἰς τοὺς παραπλέοντας. Ὁ Ἐρικ ὄρθος ἐπὶ τῆς γεφύρας καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ κύπτων προσεπάθει νὰ διασχίσῃ τὴν σκοτίαν διὰ τοῦ βλέμματος καὶ ἐξακριβώσῃ τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου.

— Ἐπὶ τέλους, κύριε, τί συμβαίνει; ἀνέκραξεν ὁ κυβερνήτης τεταραγμένος εἰσεῖτι ἐκ τῆς πτώσεως αὐτοῦ.

— Συμβαίνει, κύριε, ὅτι διευθυνθέντες νοτιοδυτικῶς, κατὰ τὰς διαταγὰς σας, ἐπίσωμεν ἐπὶ ὑφάλων! ἀντίειπεν ὁ Ἐρικ.

Ὁ κυβερνήτης Μαρσίλας οὐδὲ λέξιν ἀπήνησε. Τί ἠδύνατο νὰ εἴπῃ; Στραφεὶς δὲ διηυθύνθη πρὸς τὴν κλίμακα.

Τραγικὴ μὲν ἦτο ἡ κατάστασις τῶν ναυαγῶν, ἀλλ' ὁ κίνδυνος δὲν ἐφαίνετο ἐπιχείματος. Αὐτὴ ἡ ἀκίνησις τοῦ πλοίου, ἡ παρουσία τῶν δύο φάρων, ἡ γειννίασις τῆς στερεᾶς ἐναργῶς μαρτυρουμένη ὑπὸ τῶν βράχων ἐν οἷς εἶχεν ἐνσφιχθῆ ἡ Ἀλάσκα, πάντα ταῦτα στυγνὸν μόνον καθίσταν τὸ δυστύχημα τοῦτο ἀλλ' οὐχὶ καὶ φοβερόν. Ὁ Ἐρικ, τὸ καθ' ἑαυτὸν, τοῦτο μόνον ἐξῆγε τὸ πόρισμα, ὅτι ἀδύνατος πλέον κατέστη ὁ πλοῦς καὶ ὅτι ἀπώλεσε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπανεύρῃ τὸν Πατρικιον Ὀδόνογαν!..

Ἀλλὰ μόλις ἐστομίσας τὴν ἠρμείαν πως πρὸς τὸν πλοίαρχον ἀπάντησιν, ἦν ὑπηγόρευσε αὐτῷ ἡ πικρία ἧς ἦτο πλήρης ἡ καρδία του, μετεμελήθη. Κατήλθε λοιπὸν τῆς γεφύρας εἰς τὸ κατάστρωμα ζητῶν διὰ τοῦ βλέμματος τὸν πλοίαρχον, σκοπῶν νὰ παραμυθίσῃ καὶ θαρρύνῃ αὐτὸν, εἰ δυνατόν.

Ἀλλ' ὁ κυβερνήτης εἶχε γίνῃ ἄφαντος, πρὶν ἢ δὲ παρέλθωσι τρία λεπτὰ πυροβολισμὸς ἠκούσθη ἐν τῷ θαλάμῳ αὐτοῦ.

Ὁ Ἐρικ προσέδραμεν ἐν σπουδῇ. Ἡ θύρα ἦτο ἐσωθεν κλεισμένη, ὃ δ' ὑπαρχος διέρρηξεν αὐτὴν διὰ λακτίσματος.

Ὁ κυβερνήτης Μαρσίλας ἔκειτο ἐκτάδην ἐπὶ τοῦ τάπητος, συντετριμμένος ἔχων τὸ κρανίον, καὶ πολὺστροφον κρατῶν ἐν τῇ δεξιᾷ.

Ἐξ ἰδίου σφάλματος ἰδῶν ναυαγήσαν τὸ πλοῖον

είχεν αποκτείνῃ ἐαυτόν, ὁ θάνατος δ' ἐπῆλθεν ἀκαριαίως. Ὁ ἰατρὸς καὶ ὁ Βρέδαζορδ δραμόντες μετὰ τὸν νεόν ὑπαρχον εὐρον νεκρὸν τὸν πλοίαρχον.

Ἄλλ' ὁ χρόνος δὲν ἦτο ἀρμόδιος πρὸς ματαίους σχετλιασμούς. Ὁ Ἐρικ ἀφείκε εἰς τοὺς δύο φίλους του τὴν φροντίδα τοῦ ν' ἀνεγείρωσι τὸ πτώμα τοῦ πλοίαρχου καὶ ἀποθέσωσιν εἰς τὴν κοίτην, ἀνήλθεν εἰς τὸ κατάστρωμα, ὡς ἦτο τὸ καθήκον αὐτοῦ, ὅπως μεριμνήσῃ περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ πληρώματος.

Ἐν ᾧ διήρχετο πρὸ τοῦ θαλαμίσκου τοῦ Μαλαρίου, ὁ ἀγαθὸς δημοδιδάσκαλος ἀφυπνισθεὶς ὑπὸ τῆς ἀκινήσιας τοῦ πλοίου καὶ τοῦ πυροβολήματος, ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ ἐξήγαγε τὴν λευκὸν αὐτοῦ κεφαλὴν, φεροῦσαν τὸν ἀπαραίτητον ἐκείνον ἐκ μαύρης μεταξῆς σκούφον. Ἀπὸ τῆς Βρέστης ὑπνωττεν ἀκαταπαύτως καὶ οὐδὲν εἶχε νοήσῃ τῶν συμβάντων.

— Τί τρέχει;... τί τρέχει;... ἠρώτησεν ἡρέμα.

— Τί τρέχει; ἀπήντησεν ὁ Ἐρικ. Ἡ Ἄλσα ἐπσεσενέξω καὶ ὁ πλοίαρχος νύτοχειριάσθη.

— ὦ! ἀνέκραξεν ὁ Μαλάριος κατάπληκτος. Ἄλλὰ τότε, παιδί μου, ἐναυάγησε καὶ ἡ ἀποστολή μας!...

— Αὐτό, ἀγαπητέ μοι διδάσκαλε, εἶνε ἄλλο ζήτημα, εἶπεν ὁ Ἐρικ. Ἐγὼ δὲν ἀπέθανα, ἐφ' ὅσον δὲ μοῦ μένει καὶ ἡ ἐλαχίστη πνοή ζωῆς, ὁ δὲ λέγω: Ἐμπρός!

(Ἐπτεταί συνέχεια.)

Ἡ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

Αἱ κυριαὶ τοῦ Γολγοθᾶ.

[Συνέχεια· ἴδε σελ. 332.]

Ἐισερχόμενοι εἰς τὸ δεύτερον πάτωμα, κατανοοῦμεν ὅτι τὸ νοσοκομεῖον προῦρισται ν' αὐξήσῃ καὶ νὰ περιλάβῃ πλείονας ἀρρώστους. Τῷ ὄντι, τὰ πάντα ἐκεῖ εἶναι πρόσκαιρα. Ὁ κεντρικὸς διάδρομος καὶ αἱ θάλαμοι χωρίζονται διὰ σανιδωμάτων, δυναμένων εὐκόλως νὰ ἀφαιρηθῶσιν, ἵνα σχηματισθῇ δεύτερον ὑπνοτῆριον εὐρὺ καὶ ἀριστα φωτιζόμενον. Πρὸς τὸ παρὸν καὶ ἕως οὐ ἐξέυρωσι πόρους, τὸ πάτωμα τοῦτο κατοικεῖται ὑπὸ τῶν ἐνοίκων κυριῶν, ὡς δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν καὶ ὑποτρόφους, καθότι οὐ μόνον περιθάλλουσι τὰς ἐκ καρίνου πασχούσας, διευθύνουσι τὴν τῶν ἀναγκαίων προμήθειαν, ἐπιτηροῦσι τὴν λιναποθήκην, τὸ πλυντήριον, καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν ἐπιδέσμων καὶ τῶν σπληνίων, σημαίνουν τὸν κώδωνα τῆς ἐγέρσεως, κρατοῦσι τοὺς λογαριασμούς καὶ τὴν ἀλληλογραφίαν, συμφωνοῦσι μετὰ τῶν προμηθευτῶν, παρακάνονται αἱ ἀρρώστοι κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, νεκρὰ δὲ τὰς πλύνουσι, τὰς σαβανοῦσι, τὰς συνο-

δεύουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καταβάλλουσι καὶ τροφεία, ὡς περιηγήτριας τῆς ἀγαθοεργίας καταλύσασαι ἐν τῷ μεγάλῳ ξενοδοχείῳ τῆς φιλανθρωπίας. Παρὰ τῶν ἀρρώστων οὐδεμία ζητεῖται ποτὲ ἀντιμισθία, ἀλλ' αἱ νοσοκόμεοι πληρονοῦσι τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ζῶσι παρ' αὐταῖς καὶ τοῦ νὰ ἐγείρωνται τὴν νύκτα πρὸς περιθαλψὴν αὐτῶν. Οἱ θάλαμοι τῶν κυριῶν εἶναι φαιδροὶ καὶ πλήρεις ζωῆς, οὐδὲν ἔχοντες τῆς στυγῆς κανονικότητος, ἣτις εἶναι πολλάκις τοσοῦτον θλιβερὰ ἐν τοῖς μοναστηρίοις τῶν θρησκευτικῶν σωματοείων.

Ἐκάστη τῶν ἐνοίκων κυριῶν διασκευάζει τὸ δωμάτιόν της κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῇ. Αἱ κλῖναι ἐκ μαυρίου, ἔχουσι καλὴν στρωμνήν, ἐφ' ἧς καλὸς ὕπνος δύναται νὰ ἐπανορθώσῃ τὰς ἐξηνητημένας δυνάμεις. Ὑπάρχουσι δὲ ἐν τοῖς δωμάτιοις ἐκείνοις καὶ παραπετάσματα πολυπτυχα καὶ τράπεζαι κεκαλυμμένα ὑπὸ κομφῶν ἀντικειμένων, εἰς ὧν τὴν χοῆσιν τοσοῦτον ἀρέσκονται αἱ γυναῖκες. Ἀπὸ τῶν τοίχων κρέμονται προσωπογραφίαι διηλεκτῶν ἀναμνηστικῶν αὐτῶν ἀπόντων, χερσὶ καὶ δὲ ἐρριμένα ἐπὶ τραπέζου ἡ πίλους ἐκ μαύρων τριχάπτων καὶ ἐλαφρὰ τι ὄσμῃ λου, καθιστῶσιν ἔτι καταφανέστεραν τὴν ἀντιθεσιν μεταξὺ ἐξῶν πολυτελεῶν καὶ καθηκόντων, τὰ ὅποια ἤθελον πτοήσῃ πλείστων ἀνδρῶν τὰς καρδίας. Ἐκ τοῦ βάλθους τοῦ φαρμακείου καὶ τοῦ ὑπνοτῆριου τῶν ἀρρώστων ἐξέρχεται ὄσμῃ φανικοῦ ὀξέος ἐπαναφέρουσα εἰς τὴν μνήμην τὴν πραγματικότητα. Τὸ δεύτερον πάτωμα εἶναι ὁ τόπος τῆς προσκαίρου ἀναπαύσεως, κάτω εἶναι ὁ τόπος τῆς ἐργασίας, τῆς ἀηθίας, ἣν ὀρεῖται νὰ ὑπερικήσῃσι, τῆς διαρκούς θυσίας. Ἐκεῖ αἱ κυριαὶ τοῦ Γολγοθᾶ, αἱ γῆραι διδάσκονται διὰ τῆς πείρας, ὅτι αἱ θλίψεις πραῦνονται ἀφ' ἐαυτῶν καὶ καθίστανται ἥττον δριμύειαι ἢταν συντροφον ἔχωσι τὸ καθήκον τοῦ ἀνακουφίζειν τοὺς πάσχοντας, πείθονται δὲ ὅτι ὁ ἀριετός τρόπος τοῦ μὴ ἐνδιατρίβειν περὶ τὰς ἰδίας ἀλγηθόνας, εἶναι τὸ ἀειχεῖν ἐν νῷ τὰς ἀλγηθόνας τῶν ἄλλων.

Εἰς τὸ τελευταῖον πάτωμα κατοικοῦσιν αἱ ὑπηρετρίαι, νεαὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, ἐξ ἀφοσιώσεως ὑπηρετοῦσαι καὶ οὐδεμίαν λαμβάνουσαι ἀντιμισθίαν, φέρουσι δὲ ἐνδύμα ὁμοίομορον, κατ' ἐμὴν γνώμην, ὑπὲρ τὸ δέον ἑμοιάζον πρὸς τὸ μοναχικόν, καθόσον ἀρμόζει νὰ διατηρήσῃ τὸ ἱδρυμα τὸν ὅλον λαϊκὸν αὐτοῦ χαρακτήρα. Αἱ ὑπηρετρίαι αὐταὶ κοιμῶνται ἐντός κοινοῦ ὑπνοτῆριου καὶ συναθροίζονται εἰς κοινὴν αἴθυσαν, ἐν ᾗ βλέπω ραπτικὰς μηχανὰς· διορθοῦνται δὲ ἐκεῖ αἱ συνδόνες καὶ ράπτονται ἀπόμακτρα καὶ τυλίσσονται οἱ ἄρτι πλυθέντες ἐπίδεσμοι, ὅπως χρησιμεύσωσι τὴν ἐπαύριον. Τὰ τρία ταῦτα πατώματα εἶναι ἐντισμένα ἐπὶ μεγάλου ὑπογείου ἡσφαλωμένου, περιέχοντες τὰς συσκευὰς ἐνός

θερμαγωγῶν καὶ ἐνός ἀεραγωγῶν, τὸ μαγειρεῖον ἐκ χαλυμμάτων ἀπαστράπτον, τὴν ἀποθήκην τῶν ἐδαθίων, τὸ ὄπωροφυλάκιον, ὅπερ μοι ἐφάνη παγετῶδες, καὶ τὸ καθ' ὑπερβολὴν ψυχρὸν ἐστιατόριον τῶν ἐνοίκων κυριῶν.

Τὸ κατάστημα, μόλις ἐγκαινισθὲν, ὀλίγου δαῖν κατεστράφη ὑπὸ πυρκαϊᾶς. Τὴν νύκτα τῆς 17 Δεκεμβρίου 1881 τὸ πῦρ διεδόθη εἰς ἐργοστάσιον τηλεγραφικῶν κάλων συνεχόμενον μετὰ τῆς οἰκίας τῶν κυριῶν τοῦ Γολγοθᾶ. Μία τῶν κυριῶν ἀφυπνισθεῖσα εἰς τὰς 2 μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ὡς ἐκ τῆς δυνάμεως τῶν φλογῶν, ἀνήγγειλε τὸν κίνδυνον σημαίνουσα ἐπανειλημμένως τὸν κώδωνα τῆς ἐκκλήσιας, πᾶσαι δὲ ταχέως ἐγερθεῖσαι, ἐκλείσαν τὰ φωταερίόμετρα, ἀνέωξαν τοὺς κρουνοὺς τῶν λουτήρων, ἀφύπνισαν καὶ ἐνέδυσαν ἐν σπουδῇ τὰς ἀρρώστους, ἵνα ἐν ἀνάγκῃ τὰς μεταφέρουσιν ἀλλαχοῦ. Εἰς τὰς 5 τῆς πρωίας, οἱ πυροσβέσται κατέρωσαν νὰ κατασβέσωσι τὸ πῦρ, τῇ βοήθειᾳ τῆς ἀτμοκινήτου ἀντλίας τοῦ Πασσύ. Μόνοι δὲ οἱ ἐξωτερικοὶ τοῖχοι τοῦ καταστήματος ἠμαυρώθησαν καὶ ἐκίησαν, εὐκόλως ἐπισκευασθέντες, ἀλλ' ὁ φόβος ὑπέβη μέγας καὶ ἡ ἀνάμνησις τῆς τρομερῆς ἐκείνης νυκτὸς δὲν ἐξέλιπεν ἐκ τῆς μνήμης τῶν ἐνοίκων κυριῶν.

Μέχρι τοῦδε περιέγραψα μόνον τὰ παραρτήματα, ὅπου εὐρίσκονται αἱ ὑπηρετρίαι καὶ τὰ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ κυρίου καταστήματος, τὸ ὅποιον συνίσταται εἰς τὸ ὑπνοτῆριον, ἐν ᾧ πάσχοι καὶ ἀποθήσκουσι αἱ ὑπὸ καρκίνου προσβεβλημένοι. Τοῦτο δύναται νὰ ὀνομασθῇ καὶ αἴθουσα τοῦ ἐσχάτου εὐχελαίου, καθότι εἶναι ὁ προθάλαμος τῆς ἀναπαύσεως, ἐξ οὗ αἱ κατακλινομένοι δὲν ἐξέρχονται εἰμὴ μόνον ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς ἄλλον κόσμον, ὅπου τὰ ὄξεια ἔλκη καὶ οἱ διαβρωτικοὶ ἐρπητες εἶναι ἀγνωστοί. Εἴκοσι περιέχει κλῖνας, συνέβησαν δὲ τῷ 1882 εἴκοσι ἐξ ὀλίγων. Ὁ ἀκάματος θεριστὴς μένει ἐκεῖ διαρκῶς καὶ δὲν παύει κόπτον. Διὰ τὰς ἐκεῖ εὐρισκομένας δυστυχεῖς, ὡς παρεμάρφωσαν τὰ ἔλκη καὶ τὰ οἰδήματα, ὁ θάνατος εἶναι ὁ ποθοῦμενος ἐξαφανισμὸς σαρκὸς κατὰ κῆρον βεβαπανισμένης καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις ψυχῆς, εἰς ἣν πᾶσα ἐπιτρέπεται ἐλπὶς, προσεγγίζοντά δὲ ἀντιζοῦσιν αὐτὸν μετὰ χαρᾶς. Μία ἐξ αὐτῶν μοι ἔλεγεν — ὡς ὁ Ἀλιέρης αὕτη εἶχεν ἐπὶ τοῦ προσώπου il pallor della morte e la Speranza, τὴν ὡχρότητα τοῦ θανάτου καὶ τὴν ἐλπίδα—α' Ἀφῶ εἶμαι ἀνίατος διὰ τὸ νὰ μὴ τελειώσω εὐθύς; Ὁ νοσοκομεῖον τοῦτο ἀποτελεῖ κλινικὴν καρκίνου πλουσιωτάτην, ὡς ἐπισκεπτόμενος τὰς δυστυχεῖς ταύτας ἰατρὸς κ. Ἐγγένης Λεγγρὸν ἔχει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀντικείμενα μελέτης καὶ παρατηρήσεως, ὧν ἡ ποιικιλία εἶναι ὄντως ἀπελπιστικὴ. Ἡ φύσις εἶναι ἀνεξάντλητος εἰς

τὴν ἐφεύρεσιν τῶν βασάνων, ὡς ἐπιβάλλει εἰς τοὺς ἀνθρώπους—οἵτινες εὐτυχῶς εἶναι θνητοὶ—ὡσεὶ προσεπάθει νὰ πτοήσῃ τὴν φιλανθρωπίαν. Ἄλλ' εἰς μάτην ὅσα εἰδεχθεστέρα καὶ φρικωδέστερα εἶναι ἡ νόσος, τόσα γενναιοτέρα καὶ δραστηριωτέρα καθίσταται καὶ ἡ εὐποία. Καίτοι δὲ φοβεροῦ ὄντως τοῦ ἔργου, οὐδεμίαν ἐπτόησε ποτὲ τῶν κυριῶν τοῦ Γολγοθᾶ.

Αἱ κλῖναι καταλλήλως ἠραιωμένοι, περιβάλλονται ὑπὸ λευκῶν παραπετασμάτων. Μορφαὶ ἀλλόκοτοι φέρουσαι ἐπιδέσμους, ὡς βρέχειαι ματωειδῆς ἰχώρ, κρούπονται ἐν μέρει εἰς τὰ προσκεφάλαια. Εἶναι αἱ ἀρρωστοὶ. Διὰ τὴν ζωὴν ἐπιμένει μὴ ἐγκαταλείπουσα τὴν ἀποσυντεθειμένην ταύτην ὕλην; Διερχόμενος ἐνώπιον τῶν κλινῶν ἐκείνων, ὧν ἡ θεὰ εἶναι ἄλλοιον ἀξιοβρήνητος τῶν πλακῶν τῆς Morgue ¹⁾ ἐπὶ τῶν ὀπλοῶν κείνται σώματα ἀναίσθητα ἤδη, ἐνεθυμήθη τὴν ἐκδρομὴν μου εἰς τὰ κοιμητήρια τῆς Δαμασκῶ, ὅτε ἐζήτησα μεταξὺ τῶν τάφων τὴν καλύβην, ἐν ᾗ ἔζων οἱ λεπροὶ, ἔβραστοί τε καὶ Ὁθωμανοὶ, μακρὰν τῆς πόλεως κεκλεισμένοι καὶ μακρὰν τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες μετὰ φρικῆς ἀπεστρέφοντο. Οἱ δὴμηκτώδεις καὶ λίπτοι κεκαλυμμένοι, ψάλλοντες δὲ θρηνηθίας ἀνευ λέξεων, διότι ὁ οὐρανίσκος αὐτῶν ἦτο κατεστραμμένος καὶ ἐκτείνοντες χεῖρα ἐστερημένην δακτύλων, διότι τὰ ὄστα τῶν εἶχον πῆσαι καὶ ὑφούντες τὴν κεφαλὴν ἵνα ἴδωσι, διότι ἐξωγαμμένα βλέφαρα ἐφραττον τοὺς ὀφθαλμούς των, ἐσῆποντο ὅλοι ἑμοῦ ἐν ταιαύτῃ δυσωδίᾳ, ὥστε οἱ κύνες ὠρύοντο καὶ ἐρευγον, εὐθύς ὡς ἐπλησίαζον. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, (1 Σεπτεμβρίου 1850) εἰς μόνον ἀνθρώπος ἤρχετο πρὸς παρηγορίαν καὶ βοήθειαν αὐτῶν, ὁ ἠγούμενος τῶν λαζαριστῶν, ἀδιαφορῶν πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ ῤηθέν: α' Ἀποφύγετε τὸν λεπρὸν, ὡς ἀποφύγετε τὸν λέοντα.»

Δὲν ὑπάρχουσι λεπροὶ ἐν τῷ νοσοκομείῳ τοῦ Γολγοθᾶ, καθότι ἡ λέπρα ἐξέλιπεν ἤδη ἐκ Γαλλίας, ἣν τοσοῦτον ἐμάστισε. Κατὰ τὴν 14ην ἑκατονταετηρίδα ὑπῆρχον δέκα ἐννέα χιλιάδες λεπροκομεῖα ἐν Εὐρώπῃ, ἐξ ὧν δύο χιλιάδες ἐν Γαλλίᾳ. Τὴν σήμερον δὲν τελεῖται πλέον ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ὑπὲρ τοῦ ζῶντος λεπροῦ, οὐδὲ δδηγούσιν αὐτὸν ἐν πομπῇ μέχρι τῆς καλύβης του ψάλλοντες τὰς ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων εὐχὰς καὶ παραδίδοντες αὐτῷ κρόταλον, τὸ ὅποιον ὀφείλει νὰ κρούσῃ, ὅπως καταδικυνῇ τὴν παρουσίαν του. Ὁ Xavier de Maistre ἤθελε μάτην καταζητήσῃ τὸν λεπρὸν ἐν τῇ κοιλάδι τῆς Ἀδάτης δὲν ὑπάρχει πλέον ἐκεῖ. Ἄλλὰ ποῦ ὑπάρχει; Λέγεται ὅτι εὐρίσκεται ἐπὶ ἐν τισι χωρίοις τῆς Ἑλλάδος, τῆς Νορθητίας καὶ τῆς Σουηδίας. Ἐγὼ,

¹⁾ Morgue, Αἴθουσα παρὰ τὸν Σηκοάνν, ὅπου ἐκτείνονται οἱ κρέβντες νεκροί.

ἐκτὸς τῆς Δαμασκοῦ, εἶδον λεπρούς ἐν Ῥόδῳ, ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐν Ναπλούζῃ, ἐν Βιρρέτ—ελ—Καρούμ καὶ ἐν Κατανζάρῳ τῆς Καλαβρίας, εἰς τὰς ἄκτας τοῦ κόλπου Σικουλάτσε.

Καίτοι ἄλλοιαι αἱ νόσοι, ἃς περιβάλλουσιν ἐν τῷ νοσοκομείῳ τῆς ὁδοῦ Λουρμέλ, δὲν εἶναι ἦτον τῆς λέπρας ἀποτρόπαιαι. Πρέπει νὰ ἔχωμεν τὴν γενναϊότητα νὰ ἀτενίσωμεν αὐτάς κατὰ πρόσωπον διὰ νὰ ἐκτιμήσωμεν κατ' ἀξίαν τὴν θαυμασίαν ὄντως ἀποφύσιν τῶν κυριῶν τοῦ Γολγοθᾶ. Ἐς τύχῃ λοιπὸν τῆς συγγνώμης τοῦ ἀναγνώστου, ἐπιστῶν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ ἀντικειμένων τοσούτων μᾶλλον ἀξίων οἴκτου, καθόσον καὶ μόνῃ ἢ θεᾷ αὐτῶν προξενεῖ ἀηθίαν. Ἡ τὸ ὑπνωτήριον διαπνέουσα ὁσμὴ τοῦ φανικοῦ ὀξέος περιβάλλει τὰς κλινὰς δι' ἀτμοσφαιρας ἀπολυμαντικῆς καταδεικνύουσης, ὅτι εἰσερχόμεθα εἰς τὸ βασιλείον τῶν ὀξέων ἐλκῶν. Τινὲς τῶν ἀρρώστων δὲν κατὰ κενταὶ ἐκτάδην, ἀλλὰ κάθηνται καὶ ἀσχολοῦνται περὶ εὐκολον τινα ἔργασίαν μὴ στερούμεναι ἐντελῶς μικρᾶς τινοῦ βώμης καὶ δυνάμεναι ἐν εὐδίᾳ νὰ περιπατήσωσιν ὀλίγον εἰς τὰς δεινροστοχίας τοῦ κήπου. Ἐπίδεσμος ἕνεκα τοῦ ἵπ' αὐτὸν μοτοῦ πολλαχοῦ ἐξωγαμμένος, διαιρεῖ εἰς δύο τὸ πρόσωπόν των. Τὰ βλέφαρα εἶναι ἐρυθρά, οἱ ὀφθαλμοὶ ἀνήσυχτοι, τὰ χεῖλη πελιδνά, ὑπομέλανα οἰδήματα κηλιδοῦσι τὸ δέριμα τῶν σαρκῶν. ἔαν ἀφαιρεθῶσιν οἱ ἐπίδεσμοι, βλέπετε τὸ κακὸν ἐν ὅλῃ τῇ φρίκῃ αὐτοῦ· εἶναι ἡ σαρκώδης φαγέδαινα, ἥτις καταβιβρώσκει κατὰ προτίμησιν τὸ πρόσωπον. Ὅταν ὁ Μεταίω ἐβλεπε τὸ ἀποτρόπαιον ἐκεῖνο ἔλκος ἀνεφάνει « Noli me tangere! Μὴ μου ἅπτου! » Βραδέως, ὡς τις γαστρίμαργος εὐχυλὸν ἀπογευόμενος ἔδεσμα, ἔφαγε τὴν βίνα, ἥτις εἶναι ἤδη βίς σκελετοῦ ζῶντος, ὑγροῦ καὶ αἰμάσσοντος. Δύω τῶν οὕτω παραμεμορφωμένων δυστυχῶν λαμβάνουσιν ἐπιταμνάκιον, εἰσάγουσαι αὐτὸν εἰς τὴν πληγὴν ἐκείνην τὴν ἀπογυμνοῦσαν τὰ ὀστέα καὶ ἀποκαλύπτουσαν τὰς ἐσωτερικὰς μεμβράνας. Ἀρχαία τις παραδόσις σώζεται ἐν ταῖς ἡμετέροις χωρίοις. Οἱ χωρικοὶ θεωροῦσι τὸν ἐπίμονον τοῦτον καὶ διαβρωτικὸν ἔρπητα ὡς θηρίον, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀνάγκην αἰτίσεως, στερούμενον δὲ τροφῆς, καταστρέφει τὸν ἄνθρωπον. Ὡς ἐκ τούτου, ἐν μόνον ὑπάρχει μέσον θεραπείας, τεμάχιον κρέατος ἐπὶ τῆς πληγῆς προσδεδεμένον. Τὴν σήμερον προσπαθοῦσι νὰ θεραπεύσωσι τὴν νόσον δι' ἐπανειλημμένων ἐντομῶν καὶ διὰ τοῦ ἀζωτικοῦ ὀξέος, ἀναφέρουσι δὲ παραδείγματα τινα ἰάσεως, ἀλλὰ δυνάμεθα ἄρα γε νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι ἡ λαθεῖσα νόσος ἦτο ἡ φαγέδαινα;

(Ἔπειτα συνέχισαι.)

ΒΑΙΖΑ Σ. ΣΟΥΡΕΩΣ

Ο ΛΟΧΙΑΣ

Εἰς ὄλους ἦτο γνωστὸς ὁ λοχίας Σπαθιάς. Εἶχε πολέμησεν πανταχοῦ καὶ τὸ στήθος αὐτοῦ ἀπὸ στραπτῆν ὑπὸ μεταλλείων καὶ σταυρῶν.

Δὲν ἦτο οὔτε ὑψηλός, οὔτε βραχύς· ἔφερε μεγάλην οὐλὴν ἀπὸ τοῦ μετώπου μέχρι τοῦ λαιμοῦ διήκουσαν· ἦτο εὐκαμπτος ὡς ξίφος. Οἱ λευκοὶ ὀδόντες του διεφάνοντο ὑπὸ τὸν δασύν του μύστακα δασκίς ἐγέλα. Εἶχε τολμηρὰν καὶ ἀείτειον τὴν βίαν· καὶ ὑπὸ τὰς μαύρας του ὄφρυς ἐσπιθηροδόλου οἱ ὀφθαλμοὶ του ὡς δύο ξηρὰ κλήματα ἐν τῷ βάρει κλιβάνου.

Οἱ ἀρχηγοὶ του διέσχυρίζοντο, ὅτι οὐδέποτε ἐγνώρισεν τὸν φόβον· αὐτὸς διατείνεται, ὅτι τὸν ἐγνώρισεν μίαν στιγμὴν μόνον, ἀλλ' ὅτι κατῴρθωσεν ἀμέσως νὰ τὸν ἐκδιώξῃ μεταδίδων αὐτὸν εἰς τοὺς ἐχθρούς· δι' αὐτὸν ἐκράτησε τόσον μόνον, ὅσος ἤρκει διὰ νὰ μὴ γίνῃ ἀναίτητος πρὸς τὸν κίνδυνον, ὀλιγοστόν τινα φόβον, ὥστε νὰ αἰσθάνεται κάποιον βίγος, ὁμοίον μὲ τὸ βίγος τοῦ φιλήματος.

Ὁ Σπαθιάς ἠρέσκειτο σφόδρα εἰς τὰς εἰκονικὰς ἐκφράσεις. Ἐνίοτε δὲ καθίστατο δημηρικός, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ εἶναι οὐδόλως λογοκλόπος. . . . διὰ τὸν λόγον, ὅτι ὁ Σπαθιάς δὲν εἶχε μεγάλην σχέσιν μὲ τὰ τυπογραφεῖα.

— Κ' ἐγὼ ἐπῆγα ἔς τὸ σχολεῖο, ἔλεγε, καὶ ἔμαθα ὅσων ἄλλοι τὸ Ἀλφάβητον, μὰ δὲν μ' ἀρέσει νὰ λέγω ὅ,τι βρισκῶ ἔς τὰ βιβλία. Κ' ἔπειτα ἐγὼ θαρρῶ πῶς τὰ βιβλία εἶνε καλὰ γιὰ κείνους ποῦ δὲν ἔχουν τίποτε δικό τους νὰ ποῦν, ποῦ δὲν βρίσκουν τίποτε μέσα τους, καὶ βγάδουν ἀπὸ τὰ βιβλία ἐξυπνάδα ὅπως ἀπὸ τὰ πηγάδια νεροῦ. Μὰ ἐγὼ ποῦ ἔχω μυαλὸ γιὰ νὰ συλλογιῶμαι, ποῦ βλέπω, ποῦ ζῶ, ἐγὼ ξεφυλλίζω τὸ κεφάλαιον μου, καὶ βρίσκω ὅ,τι μοῦ χρειάζεται. Τὸ κρανίον μου εἶνε βιβλίον τυπωμένο ἀπὸ τὰ μάτια μου.

Καὶ ὅταν τῷ ἔλεγον, ὅτι ἦτο κρέμα λοχίας ὡς ἐκεῖνον νὰ μένῃ πάντοτε λοχίας·

— Αἶ, καὶ τί μ' αὐτό; δὲν εἶνε καλλίτερα τὸ πουλὶ ν' ἀξίξῃ περισσότερο ἀπὸ τὰ πτερά του, παρὰ τὰ πτερά του περισσότερο ἀπὸ τὸ πουλὶ;

Ἦτο ἄλλως τε δεξιὸς τοῦ πολέμου μαθητῆς, ἀληθῆς καλλιτέχνης τῶν μαχῶν· ἐγίνωσκε ὑπὲρ πάντα ἄλλον νὰ ἐξερευνᾷ τὴν ἐχθρικήν χώραν, νὰ ὀδηγῇ ἔμπροσθεν τοῦ στρατιώτου, νὰ τρέπῃ εἰς φυγὴν τοὺς ἐχθρούς· ἐλάτρευε τὸ ἔργον του καὶ ἐλατρευέτο ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν του.

Β'

Ὁ γέρον λοχίας ἦτο εὐθυμὸς, διότι τὸ σύνταγμα του ἐμελλε νὰ βαδίσῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Παρταχθὲν ὀπίσω γηλόφου ἐνέμενε νὰ ἔλθῃ ἡ σειρά του νὰ πολέμησῃ. Ὁ δὲ λοχίας πλήρης

λαρῆς ἐπεθεώρει μετ' ἀγάπης τὸν στρατὸν του. Ὅλοι οἱ ἄνδρες του ἦσαν ἀρχαῖοι στρατιῶται, ἀτρόμητοι καὶ ἐνθουσιῶδεις, πολλάκις γνωρισθέντες μετ' ὁ πῦρ. Ἀντὶ παντός ἐπαίνου ὁ Σπαθιάς μισοέκλειε τὸν ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν ὡσεὶ ἔλεγε·

— Καλὰ πᾶμε!

Ἄλλ' ὅτε ὠπισθοδρόμησε ὀλίγον διὰ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὸ σύνολον συνέστασε τὰς ὄφρυς καὶ μὲ τὴν χονδρὰν φωνὴν του·

— Ὡ! ποῦ νὰ πάρῃ ὁ διάβολος, εἶπεν, ὁ ἀριθμὸς τρία τρέμει. Ἀριθμὸς τρία! ἔβγα ἔξω ἀπὸ τὴν γραμμὴν, ἔλα ἔδω!

Ὁ ἀριθμὸς τρία ἦτο νεκρὸς χωρικός, ὅστις τρέμων ἐξῆλθε τῶν τάξεων του καὶ ἐπροχώρησεν πρὸς τὸν λοχίαν.

— Φοβουμάστε, βλέπω, εἶπεν ὁ Σπαθιάς, καὶ φοβουμάστε πολὺ. . . ποῖός διάβολος μοῦδωκε τέτοιους φόβους νεοσυλλέκτους.

Ἄλλ' ὁ νεοσύλλεκτος ἠρθῆρασε μέχρι τῆς βίξος τῶν τριχῶν του.

— Μὲ συμπάθειο, κύρ λοχία, δὲν φοβᾶμαι ὅσο δείχνω πῶς φοβᾶμαι!

Ὁ δὲ Σπαθιάς μειδιῶν ἐψηθύρισε καθ' ἑαυτόν·

— Εἶνε μικρὸς καὶ ἀσυνειθιστος μὰ εἶνε ἔπειρος.

Καὶ ἐλύσας προστατευτικῶς τὸ οὖς αὐτοῦ;

— Καλὰ, καλὰ, δὲν φοβᾶσαι, τὸ βλέπω, μὰ σοῦ λείπει μιὰ σταλιά καρδιά καὶ θὰ σοῦ τὴν δώσω ἐγὼ.

— Ναι, κύρ λοχία, ὅσοι μοῦ τινε ἀμέσως, γιὰ νὰ προσμένω μὲ χαρὰ τὴν ὥρα τοῦ θ' ἀρχίσῃ τὸ τουφέκι. Ἀκούω ἐκεῖ κάτω κάτι κανόνια ποῦ μὲ κάνουν κι' ἀνατριχιάζω.

— Μήπως θαρρεῖς πῶς θὰ πάθῃς τίποτε κακὸ; . . .

— Αἶ, τί νὰ σοῦ πῶ, κύρ λοχία, ἔτσι μοῦ φαίνεται.

— Αἶ δὲν βαρεῖσαι! Ἡ μάχη ἔχει τὸν κίνδυνόν της ὅπως ὅλα τὰ πράγματα· μὰ ἀνοίγει τὴν καρδιά. Τὶ ἀηθία νὰ κάνῃς ὅλο πορεία χωρὶς κανένα ὄφελος. Μὰ ἄμα ἀρχίσῃ ἡ φωτιά, τότε νοιάθει κανεὶς τί θὰ εἴπῃ ζωὴ, τότε δυναμῶναι τὸ κορμὶ!

— Κατὰ τὰ κορμιά, κύρ λοχία, μὰ τοῦ λόγου σου ἔχεις δικηὸν νὰ τὸ λές, ἔχεις τύχη. . .

— Γιατὶ γλύτωσα ἀπ' αὐτὴ τὴν πληγὴν ποῦ πῆρα ἀπ' τὸ μέτωπο ὡς τὸ λαιμό; Ἄμ' ἐτούτη; ἄμ' αὐτή; ἄμ' ἡ ἄλλη;

Καὶ ὁ νεοσύλλεκτος ἦνοιγεν ἐκπλήκτους ὀφθαλμούς.

— Βλέπεις πῶς δὲν ἀποθαίνει κανεὶς ἀπὸ ὅλες τὲς πληγὰς ποῦ φέρνει, εἶπεν ὁ Σπαθιάς.

— Βλέπω πῶς σὲ ὅλα μ' ἔχει κανεὶς νύχνη τύχη, εἶπεν ὁ νεοσύλλεκτος.

— Λοιπὸν κύττα νάχῃς καρδιά τὴν στιγμὴν

τῆς φωτιᾶς καὶ νὰ μὴ φοβάσαι καθόλου. Ἐρεῖς γιατί κατόπι ἀπὸ τὴ μάχη γυροῦν οἱ στρατιῶται μὲ καμάρι; Γιατὶ χρειάζεται κάποιος θάρρος νὰ χυθῇ κανεὶς μὲς ἔς τὸν κίνδυνον. Καὶ ἡ κρυφὴ χαρὰ ποῦ ἔχουν δὲν τὴν ἔχουν γιατί μπόρεσαν κ' ἐσκότωσαν, μὰ γιατί δὲν ἐφοβήθησαν μὴ σκοτωθῶν αὐτοί. Ὅπως θέλεις πῆς το αὐτό, ἀγάπη ἔς τὴν πατρίδα, ἀγάπη ἔς τὴν σημαία, μὰ ἀπ' οὐ κάνει τὸν ἄνθρωπο τόσον ἀφοβο, ὅλ' πῆ πῶς εἶνε μεγάλο πρᾶγμα. Τὸ λοιπὸν κύτταξε νὰ μὴ φοβηθῆς. Ὁ φόβος δὲν φέρνει ποῦ φέρνει ἀτιμία ἀλλὰ εἶνε καὶ ἀνοησία. Γιατὶ ὁ ἐχθρὸς σὲ σημαδεύει καὶ σὺ τρέμεις, καὶ δὲν τὸν σημαδεύεις. Κ' ἔπειτα συλλογισθήκες ποτὲ σοῦ τί φοβερό πρᾶγμα εἶνε ἡ φυγάδα; Ἀφίνω πλεῖστη τὴν ἐντροπήν, μὰ στοχάσου πῶς παραιτεῖς ὀπίσω τὰ σκοτωμένα ἀδελφία σου καὶ λημονεῖς τὰ λαβωμένα. Ὁ ἐχθρὸς ὅσους βρῆῃ ἔμπροσθεν τοῦς μαζεύει, μὰ δὲν πάγει νὰ ζητήσῃ ὅσους κείτονται παράμερα. Τέλος πάντων, κύττα, ἂν δειλιάσῃς, ἂν γυρίσῃς τῆς πλάτης ἔς τὸν ἐχθρὸν, συλλογίσου το· τὸ βόλι σκοτοῖνε ἔς τὴν βίξην ὅπως καὶ εἰς τὴν κοιλιά. Τάκουσε;

— Ναι, μοῦδωκες καρδιά, κύρ λοχία. Μὰ σὰν λαβωθῶ νὰ μὴ μὲ παραιτήσῃς. . . Δὲν μοῦ λές, πονεὶ κανεὶς πολὺ σὰν λαβωθῆ; σὺ, ποῖός ξέρει τί θὰ ὑπέφερες ποῦ λαβώθηκες τόσες φορὲς;

— Αὐτὸ εἶναι ἰδική μου δουλειὰ καὶ κανέναν δὲν τᾶμαθε ὡς τώρα.

— Μὰ ὡς τόσο κρέας εἶν' αὐτὸ ποῦ ξεσχίζεται.

— Δὲν βαρεῖσαι! τέτοιο πόνο μακάρι καὶ πάλι νὰ τὸν ὑποφέρω· τὸ αἷμα ποῦ χύνεται γιὰ τὴν νίκην δὲν φέρνει πόνο. . . Κ' ἔπειτα αὐτὰ τὰ παράσημα ἀπάνω ἔς τὸ στήθος καὶ τὸν νεκρὸ μ' ἔμπορῶν ν' ἀναστήσουν. . .

— Ἀχ, κύρ λοχία, πόσο ἤθελα νὰ ἦμουν ἀνδρείος!

— Βίσαι, παιδί μου! τώρα πῆγαινε ἔς τὴν τάξιν σου, γιατί θὰ πολέμησωμε. Κάτι μοῦ λέγει πῶς θὰ φανῆς παληκάρι.

Γ'

Τὸ ὑπερήφανον ἐκεῖνο σύνταγμα ἐδεκάτισε τὰς τάξεις τῶν ἐχθρῶν. Κατ' ἀρχάς ὁ νεοσύλλεκτος παραξάλισθη. Ἦτο φοβερός ἐκεῖνος ὁ ἦχος τῶν σαλπύγων, ὁ συριγμὸς τῶν μυδραλλίων, ὁ βρόμος τῶν τηλεβόλων, ὁ θάνατος ὃν ἀντέρριπτον κατὰ τοῦ θανάτου ὃν ἐξεσφενδόνιζον οἱ ἐχθροί. Ἄλλ' εὐτυχῶς ἐγγὺς αὐτοῦ εἶδε τὸν λοχίαν του.

Πρὶν τῷ εἶπῃ λέξιν τινα, ὁ νεοσύλλεκτος εἶχε συνέλθῃ.

— Αἶ, πῶς τὰ καταφέρνομε;

— Καλὰ, κύρ λοχία.

Καὶ ἰδοὺ κατὰ μικρὸν ἡ γενναϊότης ἀφουρνίζετο ἐν αὐτῷ. Ἰδοὺ εἶδε μάχεται ἀτρόμητος, μαυρισμένος ἐκ πυρίτιδος, ὡς ἀρχαῖος μαχητής, τὸ

πυλίκιον επικλινές φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Ὁ μικρὸς χωρικός ἐγένετο στρατιώτης!

— Θέλεις νὰ σοῦ δώσω νὰ πιῆς ἀκόμα λίγο;

— Δὲν εἶνε ἀνάγκη πλειά, κύρ λοχία, ἡ καρδιά μου ἤλθε ὅλη 'ς τὸν τόπον τῆς.

— Δὲν σοῦ τοῖλεγα ἐγὼ, πῶς δὲν εἶνε τόσο φοβερὸ πρᾶγμα ὁ πόλεμος;

Ἄλλὰ δυστυχῶς πολλοὶ ἐκ τῶν συμμαχητῶν αὐτῶν ἔλειπον· πολλοὶ εἶχον πίσγη· ἀλλ' ἡ ἑλπίς δὲν εἶχεν ἀπολείπει τὸ σύνταγμα καὶ προήλαυεν εἰς τὰ πρόσω.

Ἡ πορεία ἐκείνη διήρκεσε δύο μακρὰς ὥρας· καὶ ἡ λόγχη δὲ ἔλαθε μέρος εἰς τὴν φοβαρὰν ἔφοδον! Ἄλλ' αἰφνης αἱ σάλπιγγες ἐσήμαναν: Ἄλτ! Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐφάνησαν συνδιασκεπτόμενοι σοβαρῶς.

— Κύρ λοχία!

— Τί εἶνε, νεοσύλλεκτε;

— Ἐκεῖ κάτω, 'ς τὴ κορυφή, ἀπὸ πίσω... δὲν σοῦ φαίνονται σὰν ἐχθρὸς... μᾶς ἔκλεισαν ἀπὸ παντοῦ, κύρ λοχία!...

Δ'.

Τὴν ἐπαύριον, ὑπὸ κατηρειπωμένην στέγην, ὁ λοχίας ἀνεπαύετο ἐπὶ ξυλοκραβάτου ἐπίθεσμοι ἐκάλυπτον τὸ μέτωπον αὐτοῦ καὶ τὸ στήθος· καὶ ὁ μικρὸς νεοσύλλεκτος ἐφύλαττε τὸν γέροντα λοχίαν.

Ἄκτις ἡλίου ἐπληξέ τὸ πρόσωπον τοῦ τραυματίου.

— Ποῦ διάβολο εἶμαι; εἶπεν ὁ Σπαθιάς ἀνοίξας τοῦς ὀφθαλμούς· ποῦ βρίσκομαι; Μπα, εἰσὶ εἶσαι, νεοσύλλεκτε; καὶ ὀλάκαιρος βλέπω τόσο τὸ καλλίτερο!

— Μὴ μιᾶς, κύρ λοχία.

— Ἐσὺ θὰ μοῦ ἐπιβάλης σιωπὴν!

— Ὅχι ἐγὼ, κύρ λοχία, ὁ ἱατρός.

— Ἄ! ὁ ἱατρός σου ἄς φυλάξῃ γι' ἄλλους τὲς συνταγῆς τοῦ τὴν πληγὴ μου δὲν 'μπορεῖ νὰ τὴν γιατρέψῃ γιατί' εἶνε 'ς τὴν καρδιά· αἰχμάλωτοι εἴμασθε, νεοσύλλεκτε;

— Ὅχι, κύρ λοχία· ἐταν ἤλθαν κατὰ πάνω μας, ἀπ' οὐ ἔπεσε χάμου καταλαβόμενος, χωρὶς νὰ φοβηθῶ, ξαπλώθηκα κ' ἐγὼ κ' ἔκανα τὸν πεθαμένο· καὶ ἄμα εἶδα πῶς ἔφυγαν, καὶ ἄμα εἶδα πῶς ἐδῶ κοντὰ βρίσκονταν ἕνα καλύβι, εἶπα μέσα μου, κύρ λοχία, ἐγὼ σὲ παίρνω ἀπὸ νῦν μου· καὶ σὲ πῆρα 'ς τὸν ἄμῃ μου καὶ σ' ἔφερα.

— Ἐχεις καρδιά, νεοσύλλεκτε, μὰ πῶς σοῦ κατέθηκε νὰ φορτωθῆς ἕνα πεθαμένο 'σὰν κ' εἶμένα. Γιατί δὲν εἶμαι λαβωμένος, νεοσύλλεκτε, εἶμαι σιστωμένος.

— Μὴν τὸ λές αὐτό, κύρ λοχία, μὴν τὸ λές· τὸ μολύβι σὲ γνωρίζει. Καὶ δὲν θυμᾶσαι τί μοῦ

ἔλεγε, πῶς τὰ παράσημα αὐτὰ πάνω 'ς τὸ στήθος ἀνασταίνουν καὶ νεκροί;

— Ναι, μὰ ὅχι ἐταν εἶνε νικημένος. Ὡς τόσο βάλει τα ἐκεῖ χάμου γιὰ νὰ τὰ ἰδῶ. Ἄχ, παληγὲς μου τιμές, παληγοὶ μου κίνδυνοι, παληγὲς μου χαρὲς, παληὰ μου καμάρια! Τί εὐμορφα ποῦ ἤσασταν· μὰ πάγει, περάσατε...

— Μὴν κλαίς, κύρ λοχία, εἶπεν ὁ νεοσύλλεκτος ἐνδοακρὺς.

— Οὔτε νὰ θυμᾶμαι δὲν πρέπει, μὰ 'μπορῶ;

Ἄς εἶνε, πεθαίνω χωρὶς νὰ παραδώσω τ' ἄρματα· ἤμεσταν ἕνας μὲ δέκα καὶ βασιτάξαμε πέντε ὥρες!... Σὰν μὲ θάψῃς, σὲ λίγο, σκάψῃ ἕνα λάκκο, καὶ ἀπὸ πάνω βάλει δύο κλαδιά γιὰ σταυρὸ· μὴ βάζῃς ὄνομα· τὸ γράμμα πάει καὶ χωρὶς πανώγραμμο. Μὰ γιὰ νὰ μὴν κἀνῃ λάθος ὁ Θεός, βάλει μέσα 'ς τὸν λάκκο καὶ τὰ παράσημά μου. Ἄλλ' ἔλα, κύρ λοχία πάλι...

Μειδίαιμα ἐφώτισε τὴν ἐπιθανάτιον ἐκείνην μορφήν ἐφ' ἧς ἔλαμπεν ἡ ζωὴ μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς τοῦ θανάτου.

— Ἄμα μὲ θάψῃς, φύγε... μὰ πάρε μαζί σου τὸν σταυρὸν μου τῆς τιμῆς· πάρε τον καὶ ἐταν πολεμήσης σὲ ἄλλες μάχες, σὲ μάχες πειὸ εὐτυχισμένες, καὶ σοῦ δώσουν τὸν σταυρὸ τῆς παληκαριᾶς, νὰ φορέσης τὸ δικό μου. Τί καμάρι ποῦ θὰ τῶχω!

Παγερόν ῥίγος κατέλαβε τὸ σῶμα τοῦ γέροντος λοχίου.

— Νεοσύλλεκτε, ἐψιθύρισεν ὁ Σπαθιάς, ἐγγίσε αὐτὸν μὲ τὸν δάκτυλον... φίλησέ με, νεοσύλλεκτε... φίλησε τὸν γεροδάσκαλό σου... Ἄχ καὶ νᾶφιν πολλοὺς μαθητάδες, σὰν καὶ σένα!...

Ἄλλὰ κρουὸς αἵματος ἐξῆλθε τοῦ στόματός του. Ἀστραπὴ διήλασε τοὺς μεγάλους ἀτενεῖς ὀφθαλμούς του. Καὶ ἀνεγερθεὶς ἐν πολεμοχαρεὶ ὄρμῃ ὁ Σπαθιάς κατέπεσε πάλιν ἐκβάλλων τὰς λέξεις ταύτας μετὰ τῆς τελευταίας πνοῆς: Ζήτω ἡ Πατρίς!...

(PAUL DÉROULÉDE)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τοὺς πλείστους ζωγράφους ἔχει ἡ Γαλλία, 22357 ἐν ἑλφ. Ὑπελογίσθη ὑπὸ τινος ἐφημεριδογράφου ὅτι πάντες οὗτοι γράφουσι κατ' ἔτος πίνακας, δυναμένους νὰ καλύψωσιν ἕκτασιν 15 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων.

Ἐν τῷ σχολείῳ.

Ὁ μαθητὴς ἀντιτάσσει σιγὴν ἰχθύος εἰς τὰς περὶ ἑλληνικῆς ἱστορίας ἐρωτήσεις τοῦ διδασκάλου.

— Εἰσεύρεις τοῦλάχιστον νὰ μᾶς εἴπῃς τί ἦσαν ὁ Ρήγας ὁ Φεραῖος καὶ ὁ Κορκῆς;

— Ὡ! αὐτὴ μάστιγα!

— Τί ἦσαν;

— Ἀγᾶλλατα εἰς τὸ Πανεπιστήμιον.